

AKCJA BUM RANG

Raport ewaluacyjny I edycji projektu Akcja „BUMERANG”

Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych SocLab

Białystok, sierpień 2015

Wykonawca:

Fundacja Laboratorium Badań i Działań Społecznych SocLab

Ul. Zwierzyniecka 17/16, 15-312 Białystok

wraz ze:

Stowarzyszeniem Międzynarodowej i Międzykulturowej Wymiany „ANAWOJ”

Ul. Gródecka 4, 16-050 Michałowo

Autorka raportu:

Agnieszka Maszkowska

Współpraca merytoryczna:

Anna Grabowska

Łukasz Kiszkiel

Małgorzata Skowrońska

Realizator projektu Akcja BUMERANG:

Stowarzyszenie Międzynarodowej i Międzykulturowej Wymiany „ANAWOJ”

Koordynatorzy projektu:

Karolina Frąckiewicz

Wojciech Pappai

Partnerzy projektu:

Patroni:

Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach programu ERASMUS+

SPIS TREŚCI

1.	Wstęp.	4
1.1.	Przedmiot badania.	4
1.2.	Cele projektu.	4
1.3.	Cele i kryteria badania ewaluacyjnego.	5
1.4.	Metodologia.	6
2.	Wyniki badania.	8
2.1.	Przebieg poszczególnych etapów projektu.	8
2.1.1.	Rekrutacja uczestników projektu.	8
2.1.2.	Wyjazd młodzieży do Niemiec.	11
2.1.3.	Powstanie Rady Projektowej.	12
2.1.4.	Organizacja spotkania informacyjnego w szkole.	13
2.1.5.	Przygotowywanie pomysłów na projekty lokalne.	14
2.1.6.	Wybór projektów do realizacji.	15
2.1.7.	Wybór miejsc Akcji BUMERANG.	18
2.1.8.	Przeprowadzenie Akcji BUMERANG.	20
2.1.9.	Promowanie Akcji BUMERANG w środowisku lokalnym.	22
2.1.10.	Ocena projektu ze strony uczniów.	27
2.2.	Ocena współpracy.	30
2.2.1.	Ocena współpracy ze Stowarzyszeniem ANAWOJ.	30
2.2.2.	Ocena wsparcia ze strony szkoły/institucji (koordynatorów/dyrekcji).	32
2.3.	Efekty projektu oraz korzyści w kontekście zakładanych celów projektu.	33
2.4.	Trudności w projekcie – podsumowanie.	38
2.5.	Przyszłość projektu.	43
3.	Wnioski i rekomendacje.	45
4.	Aneksy.	50

Rozdział 1. Wstęp.

1.1. Przedmiot badania.

Przedmiotem badania ewaluacyjnego jest Akcja „BUMERANG” realizowana w województwie podlaskim. Jej idea opiera się na wolontariacie i polega na zamianie przez chętnych uczniów na kilka godzin szkolnej ławki na lekką pracę, np. skoszenie trawnika sąsiada, pomalowanie płotu, zrobienie zakupów i wiele innych czynności na rzecz firm, instytucji, zakładów, szkół czy osób prywatnych, które wesprą projekt, przekazując pewną kwotę na specjalne konto. O zebranych w ten sposób funduszach decyduje młodzież, wybierając wcześniej pomysł, na który je przeznaczy, a także sama zrealizuje. Idea zawarta w Akcji BUMERANG została zaadoptowana do polskich warunków na podstawie wieloletnich doświadczeń w Skandynawii oraz w Niemczech. Pomysł takiego działania narodził się w Norwegii w 1964 r. jako „Akcja dziennego zarobku”, która do dziś jest największą tego typu w Skandynawii. Od 2005 roku realizowana jest w Saksonii pod nazwą „genialsozial” przez Sächsische Jugendstiftung. Skierowana jest do uczniów szkół ponadpodstawowych. Każdy sklep, firma, zakład, parafia, szkoła czy osoba prywatna, może w jednym dniu stać się pracodawcą, zaś uczniowie mogą wykonywać pracę. Należne wynagrodzenie przekazywane jest na specjalne konto, a zebrana kwota przeznaczana na projekty, które wybiera młodzież. W akcji corocznie uczestniczy powyżej 20 tys. uczniów, a kwota, którą udaje się zebrać to ponad 500 tys. euro.

Działania będące przedmiotem ewaluacji są realizowane w ramach projektu Akcja „BUMERANG” przez Stowarzyszenie Międzynarodowej i Międzykulturowej Wymiany ANAWOJ w partnerstwie z Sächsische Jugendstiftung realizującą akcję „genialsozial”, Zespołem Szkół im. gen. Nikodema Sulika w Dąbrowie Białostockiej i Fundacją Laboratorium Działań i Badań Społecznych „SocLab”. Patronami projektu są: Podlaski Kurator Oświaty oraz Marszałek Województwa Podlaskiego. Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach programu ERASMUS+.

1.2. Cele projektu.

Celem projektu Akcja „BUMERANG” jest zwiększenie świadomości młodych ludzi o możliwościach decyzyjnych, jakie mają i ich chęci angażowania się w działania lokalne. Realizacja projektu wpływa również na podniesienie jakości oferty edukacyjnej w pracy z młodzieżą poprzez wprowadzenie nowych podejść oraz rozwój kompetencji kluczowych.

Cele szczegółowe:

- 1 podniesienie poziomu aktywności społecznej młodzieży przez własne działania lokalne;
- 2 wzrost zaangażowania lokalnych władz w rozwój edukacyjny młodzieży przez powołanie rady projektowej wspierającej działania młodzieżowe;
- 3 powstanie międzysektorowego wsparcia przedsięwzięć tworzonych przez młodzież (sektor edukacyjny, samorządowy, NGO i biznes) oraz podniesienie kompetencji w zakresie współpracy międzysektorowej;
- 4 podniesienie kompetencji młodzieży w zakresie przedsiębiorczości przez samodzielne przygotowanie, realizację i zapewnienie niezbędnych środków na własne działania lokalne;
- 5 poznanie różnych możliwości dyskusji i podejmowania decyzji a także zdobycie ich praktycznych kompetencji przez wybory działań, w które zaangażuje się młodzież;
- 6 zwiększenie kompetencji komunikacyjnych młodzieży z rówieśnikami z innego kraju przez wspólne debaty i rozmowy.

1.3. Cele i kryteria badania ewaluacyjnego.

Celem ewaluacji będzie ocena, w jakim stopniu przyjęte w projekcie podejście i sposób jego zastosowania w trakcie procesu pozwoliły osiągnąć cele całego projektu. Ewaluacja ma również za zadanie sformułować teoretyczne i praktyczne wnioski na temat efektywności przyjętego podejścia w rozwiązaniu określonych problemów związanych z angażowaniem młodzieży w działania społeczne na poziomie lokalnym.

Ewaluacja ma za zadanie osiągnięcie następujących celów:

- 1/ zbadanie efektów, jakie przyniosły procesy
- 2/ analizę występujących trudności i ewentualnych niepowodzeń
- 3/ analizę mocnych stron
- 3/ sformułowanie wniosków oraz rekomendacji do kolejnej edycji Akcji

Zakres badania ewaluacyjnego obejmuje kompleksową analizę działań w ramach Akcji BUMERANG, przy uwzględnieniu czterech kryteriów ewaluacyjnych: trafności, skuteczności, użyteczności i oddziaływania.

Poniższa tabela zawiera wymienione wyżej kryteria wraz z postawionymi pytaniami badawczymi w zakresie każdego z nich.

KRYTERIA	PYTANIA EWALUACYJNE
TRAFNOŚĆ	Czy trafnie określono miejsca i grupy docelowe? Czy dobrze zorganizowano i przeprowadzono akcję informacyjno-promocyjną i rekrutację szkół/ uczniów? Czy działania i przyjęte metody pracy odpowiadały potrzebom i oczekiwaniom szkół/uczniów? Czy odbiorcy rozumieli cele prowadzonych działań? Jakie było postrzeganie całego procesu przez poszczególnych uczestników? Co im się podobało, a co nie?
SKUTECZNOŚĆ	Czy udało się zebrać określoną grupę docelową? Czy udało się zrealizować przyjęte działania oraz cele? Jakie efekty przyniósł przeprowadzony proces? Czy i jakie problemy występowały w trakcie realizacji działań? Jaka jest ocena współpracy między partnerami?
UŻYTECZNOŚĆ	Jakie korzyści odnieśli uczestnicy i uczestniczki procesu? Czy wzrosły kompetencje uczniów? Co miało na to wpływ? Czy udział w procesie był atrakcyjny, czy zachęcił ich do uczestnictwa w kolejnej edycji?
ODDZIAŁYWANIE	Czy przeprowadzony proces zainicjował rzeczywiste zmiany w społeczności lokalnej? Co o tym świadczy?

Z uwagi na to, że podjęte w ramach projektu działania są próbą wdrożenia nowego pomysłu na działania wolontariackie w przestrzeni lokalnej, pierwsza edycja Akcji BUMERANG stanowi pilotaż służący wstępnemu testowaniu założonego podejścia. Z tego również powodu, ewaluacja nabiera szczególnej roli, tj. określenia, na ile przyjęte metody się sprawdziły w pierwszej edycji i wdrożenie ewentualnych zmian w drugim roku trwania projektu.

1.4. Metodologia.

W ramach niniejszego badania zastosowane zostały uzupełniające się ilościowe oraz jakościowe techniki zbierania i analizy danych.

Analiza danych zastanych

Etapem wstępnym do przeprowadzenia badania ewaluacyjnego była analiza dokumentów projektu, w szczególności wniosku o dofinansowanie projektu, którego analiza była niezbędna do szczegółowego określenia celów podejmowanych działań.

Przeanalizowano również dokumenty projektu – w szczególności umowy wolontariackie i protokoły ze spotkań Rady Projektowej.

Badania ankietowe

Pierwszym etapem ewaluacji było badanie ankietowe PAPI wśród uczniów i uczennic biorących udział w Akcji BUMERANG. Oprócz wersji papierowej, przygotowana została również wersja elektroniczna kwestionariusza. Łącznie ankietę wypełniło 95 osób, w tym 68 dziewcząt i 27 chłopców. 6 osób uzupełniło ankietę online. Realizacja badania miała miejsce bezpośrednio po Akcji BUMERANG (tj. po 16.06.2015 r.) z uwagi na zbliżające się wakacje i spodziewane trudności w dotarciu do uczniów w okresie letnim. Wypełnili ją uczniowie z wszystkich 5 szkół, które realizowały Akcją BUMERANG, tj. z Zespołu Szkół im. gen. Nikodem Sulika w Dąbrowie Białostockiej, VII Liceum Ogólnokształcącego z Oddziałami Dwujęzycznymi w Suwałkach, I Liceum Ogólnokształcącego im. Marii Konopnickiej w Suwałkach, Centrum Wolontariatu w Zambrowie i Gimnazjum w Michałowie.

Wywiady indywidualne

Kolejnym etapem badania były wywiady indywidualne. Technika wywiadów pogłębionych zastosowana została wobec następujących osób zaangażowanych w realizację projektu:

- 1 Uczniowie i uczennice zaangażowane w realizację działań projektowych w roli liderów szkolnych(4 osoby, w tym 2 uczennice i 2 uczniów)
- 2 Nauczyciele/pedagodzy/dyrekcja/opiekunowie (koordynatorzy lokalni) ze szkół/organizacji realizujących Akcją BUMERANG oraz z jednostek, które zgłosiły się do udziału w projekcie, jednakże w toku jego trwania zostały „obserwatorami” - Zespół Szkół Rolniczych w Sokółce, Technikum Leśne w Białowieży (7 osób, w tym 5 kobiet i 2 mężczyzn)¹

---

¹ W raporcie stosuje się następujące nazewnictwo: lider szkolny – uczeń/uczennica, który/a w projekcie był/a zaangażowany/a ze strony młodzieży w koordynację i prowadzenie wszelkich działań związanych z Akcją BUMERANG oraz koordynator/ka lokalny/a – osoba dorosła, przeważnie nauczyciel/ka, wspomagający/a młodzież w jej działaniach.

Wywiady z uczniami miały na celu pogłębienie wyników otrzymanych w badaniu ankietowym. Przeprowadzono je na przełomie czerwca i lipca 2015 r.

Wywiady prowadzone były na podstawie scenariuszy, odrębnych dla uczniów i osób dorosłych zaangażowanych w realizację działań ze strony szkół/organizacji (zob. Aneksy str. 51).

2. Wyniki badania.

2.1. Przebieg poszczególnych etapów projektu.

2.1.1. Rekrutacja uczestników projektu.

Kluczowym etapem projektu był nabór szkół, które byłyby zainteresowane przystąpieniem do projektu. Poza partnerem projektu, którym jest Zespół Szkół im. gen. Nikodem Sulika w Dąbrowie Białostockiej, organizatorzy skierowali zaproszenie do udziału do szkół i instytucji, z którymi wcześniej współpracowali. Docierali również z informacją poprzez prezentację projektu podczas bezpośrednich spotkań z przedstawicielami szkół, co się okazało istotnym elementem uzupełniającym zaproszenia mailowe czy rozmowy telefoniczne. Ostatecznie w I etapie projektu wzięły udział następujące szkoły i instytucje: VII Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi w Suwałkach, I Liceum Ogólnokształcące im. Marii Konopnickiej w Suwałkach, Centrum Wolontariatu w Zambrowie, Gimnazjum w Michałowie, Zespół Szkół Rolniczych w Sokółce, Technikum Leśne w Białowieży. Organizatorom zależało na dotarciu przede wszystkim do uczniów szkół ponadgimnazjalnych, jednakże zdecydowano na umożliwienie uczestnictwa szkole gimnazjalnej z Michałowa. Początkowo koordynatorka lokalna miała obawy, jednakże okazało się, że młodszy wiek uczniów nie jest przeszkodą.

Chociaż obawialiśmy się troszeczkę dlatego, że ja wiedziałam, że projekt jest skierowany przede wszystkim do uczniów szkół średnich. A tu mamy gimnazjum. I trochę baliśmy się, że są to dzieci jeszcze, pomimo, że w wolontariacie współpracują, ale niepełnoletnie. (...) Z naszej strony też jeszcze różnego rodzaju ustalenia, kontrakty z rodzicami też zostały zawarte, żeby nie było, że dzieci są same. I myślę, że wyszło dobrze.

Powody uczestnictwa szkół/instytucji

Na pytanie o to, co zachęciło szkoły/instytucje do wzięcia udziału w projekcie, w wywiadach pojawiły się różnorodne odpowiedzi. Wydaje się, że zaangażowane szkoły, to szkoły aktywne, które poza zajęciami dydaktycznymi starają się zapewnić swoim uczniom

również rozwój społeczny, np. poprzez praktykowanie wolontariatu. Potwierdzają to wypowiedzi respondentów:

Jesteśmy też szkołą, taką która stara się sporo różnych inicjatyw dzieciom zaproponować. Jakiś sposób na życie. Wolontariat też u nas w jakiś sposób działa. Działa dobrze, prężnie w zależności od potrzeb. No i chęci wyjścia do społeczeństwa, myślę, że też w ten sposób pokazanie też takiego właśnie wizerunku szkoły, że działamy w wolontariacie, że potrafimy współpracować z lokalnymi firmami, stowarzyszeniami./K4

(...) jest to dla nas normalne, że realizujemy wszystkie projekty, które bazują w zasadzie na wolontariacie. Tego rodzaju praca jest dla nas zwyczajna, normalna. Nie jest to ani wyzwanie ani novum, tylko chleb powszedni. Praca wolontariacka, różne akcje i właśnie projekty unijne i krajowe, mamy na swoim koncie kilkanaście projektów, gdzie bazujemy w zasadzie na pracy wolontariackiej. /K2

Inny powód włączenia się w projekt, który wymieniają badani, to założenie Akcji polegające na tym, że uczniowie wykonując różnorodne zajęcia jako wolontariusze, zbierają środki przeznaczane są na wcześniej wspólnie ustalony cel. Istotne jest to, że podejmują wysiłek, niejednokrotnie po raz pierwszy w życiu pracują dla kogoś.

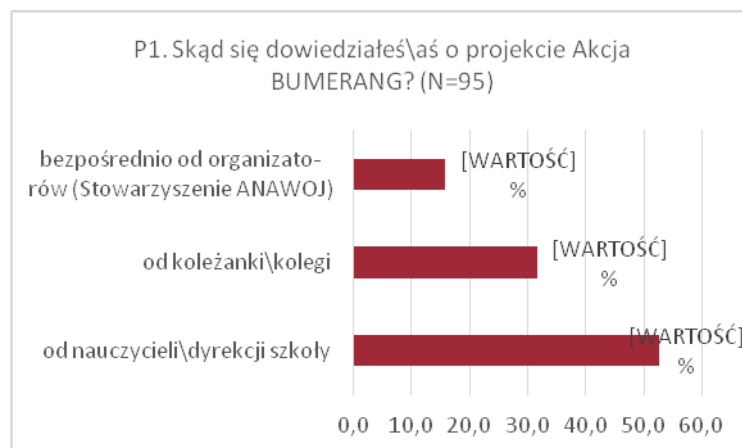
Przedstawiciel jednej ze szkół przyznał, że tym, co bezpośrednio skłoniło ją do uczestnictwa była wizyta studyjna w Saksonii (Niemcy), w której mogli wziąć udział uczniowie na początku działań projektowych, by zobaczyć, jak prowadzony jest tam pierwowzór Akcji BUMERANG czyli „genialsozial”.

No chyba ta międzynarodowa wymiana. To, że uczennica mogła wyjechać na tydzień do Niemiec. Tak naprawdę za darmo, jako wyróżnienie, jako nagroda./K6

Z pewnością warto zauważyć, że w działania projektowe zaangażowały się głównie szkoły, których uczniowie mają już doświadczenia w pracy wolontariackiej.

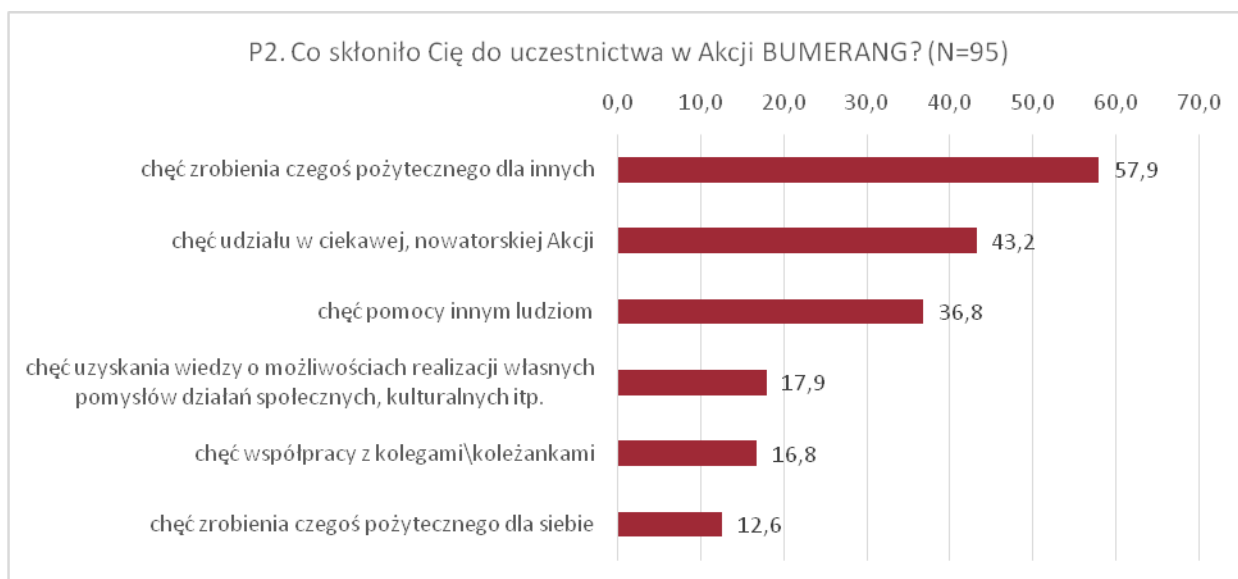
Źródło informacji o projekcie – uczniowie

Ponad połowa ankietowanych uczniów dowiedziało się o możliwości wzięcia udziału w projekcie od swoich nauczycieli/dyrekcji szkoły. W przypadku blisko 1/3 z nich źródłem informacji byli koledzy i koleżanki. Pozostali otrzymali informacje bezpośrednio ze Stowarzyszenia ANAWOJ.

Powody uczestnitwa – uczniowie

Uczniowie byli również pytani o to czego oczekiwali od uczestnictwa w Akcji. Każdy z nich mógł wskazać dwie odpowiedzi. Najwięcej osób kierowało się chęcią zrobienia czegoś pożytecznego i udzielenia pomocy innym osobom – kolejno było to 57,9% oraz 36,8% respondentów. Ponad 43% badanych wyraziło opinię, że Akcja BUMERANG jest propozycją ciekawą i nowatorską. Blisko 18% liczyło na to, że zdobędzie wiedzę o tym, jak realizować własne działania w społeczności. Najmniejszy odsetek badanych kierował się chęcią wzbogacenia własnych doświadczeń o coś pożytecznego dla siebie.

2.1.2. Wyjazd młodzieży do Niemiec.

Pierwszym działaniem w projekcie, włączającym uczniów zgłoszonych do projektu szkół, była wizyta studyjna w Niemczech zorganizowana w lutym 2015 r. Wzięło w niej udział 10 młodych osób. Jej celem było prowadzenie obserwacji odbywającej się tam akcji „genialsozial” oraz namysł nad organizacją Akcji BUMERANG w Polsce. Szczegółowe sprawozdania uczestników z przebiegu wyjazdu znajdują się na stronie internetowej: <http://www.anawoj.org/index.php/bumerang-aktualnosci> oraz na profilu Facebook: <https://www.facebook.com/akcja.bumerang>

Ocena przebiegu

Spośród 95 osób, które wypełniły ankietę, w wyjeździe w Niemczech wzięło udział 5 osób. 4 osoby uznały go za ciekawy i bardzo ciekawy. Również cztery osoby oceniły dobrze i bardzo dobrze organizację wyjazdu. Wszyscy przyznali, że wyjazd okazał się dla nich przydatny w Akcji BUMERANG. Szczególnie podobała im się możliwość poznania nowych ludzi oraz zwiedzania.

Szerszych informacji o tym, jak został oceniony wyjazd i co dał uczestnikom, udzielili respondenci w wywiadach indywidualnych. Wynika z nich, że program zaspokoił ich oczekiwania. Podobała im się możliwość wyjazdu za granicę, bez ponoszenia kosztów oraz to, że mogli poznać inny kraj oraz rówieśników. Podkreślają oni również to, że ważne w kontekście dalszej pracy było to, że mogli się przyjrzeć procesowi wyborów projektów w akcji „genialsozial”.

Jak były prowadzone warsztaty, to starałam się zwrócić uwagę na to, jak wybierać dobry projekt, jak określić mniej więcej, ile pieniędzy zbierzemy, na co możemy je przeznaczyć, żeby to nie były jakieś takie rzeczy bezcelowe./L3

Jak wybrać dobry projekt (...), bo to było istotne, chociaż w sumie u nas i tak nie było dużego wyboru, ale na pewno na przyszłość to będzie przydatne. Na co zwracać uwagę i nawet jak samemu wymyślać dobry projekt. /L4

Z uwagi na to, że projekt Akcja BUMERANG jest adaptacją pomysłu niemieckiego w Polsce cenne było przyjrzenie się konkretnym wydarzeniom, jakie mają miejsce na etapie realizacji.

Jak one [uczennice] pojechały do Niemiec, to wydaje mi się, że też właśnie dopiero wtedy zobaczyły jak to funkcjonuje, jak to chodzi, jak to działa./K1

Bezsprzecznie wyjazd do Niemiec był cennym doświadczeniem dla wszystkich badanych, a także zmotywował część z nich do dalszej pracy.

Ten wyjazd spowodował, że byłem bardziej taki podjarany, że to się uda, bo im [Niemcom] się udaje, to jak może się nam nie udać, prawda? On [wyjazd] mnie zmotywował. /L1

Nauczyciele/opiekunowie widzieli również w wyjeździe zachętę do udziału w projekcie. To głównie oni typowali osoby do wyjazdu.

2.1.3. Powstanie Rady Projektowej.

Zespół Szkół im. gen. Nikodema Sulika w Dąbrowie Białostockiej jako partner projektu czuwał nad powołaniem i działaniem Rady Projektowej. Radzie przypisano funkcję doradczą i nadzoru nad przepływem funduszy w projekcie zebranych podczas dnia Akcji, a także w zakresie pracy nad rozwojem projektu, szczególnie po zakończeniu dwuletniego współfinansowania przez program Erasmus+. Zostali do niej zaproszeni przedstawiciele dyrekcji i kadry pedagogicznej szkół uczestniczących w projekcie: gospodarza i partnera z Dąbrowy Białostockiej, I Liceum Ogólnokształcącego im. M. Konopnickiej z Suwałk, Zespołu Szkół Zawodowych w Sokółce. W pracach Rady biorą również udział uczennice ze szkoły z Dąbrowy, a także przedstawiciele ze Stowarzyszenia ANAWOJ.

Spotkania odbywają się w Dąbrowie Białostockiej. Podczas pierwszego z nich, zawiązującego działalność Rady, w lutym 2015 r., zdecydowano o najważniejszych w projekcie terminach: terminie Akcji BUMERANG (16 czerwca), czasie na wybór lokalnych projektów do realizacji przez młodzież w szkołach biorących udział w projekcie (27 – 30 kwietnia). Ustalono tryb pracy Rady i niezbędne do wykonania działania w projekcie.

Drugie spotkanie Rady Projektowej miało miejsce w maju 2015 r. Rozmawiano o dotychczasowych działaniach w szkołach, zastanawiano się nad możliwymi ulepszeniami projektu. Głównym tematem stały się formalności, jakich trzeba dopełnić, aby sprawnie przygotować się do dnia Akcji.

Respondenci pytani o ocenę Rady Projektowej, w szczególności jej członkowie, oceniają pozytywnie jej funkcjonowanie, zauważając jej rolę decyzyjną w projekcie.

Myślę, że bardzo dobrym pomysłem jest Rada Projektowa, to jest takie wspólne forum, gdzie można częściowo się wymienić i decydować, przedyskutować pomysły. /K3

Zauważonym przez respondentów mankamentem w jej działaniu jest to, że w jej pracach nie uczestniczą wszyscy przedstawiciele instytucji biorących udział w projekcie:

Wydaje się, że może warto jednak, ażeby wszystkie szkoły uczestniczące w projekcie miały jakieś spotkania. (...) żeby to było takie wspólne forum, gdzie będą reprezentowane wszystkie szkoły uczestniczące w projekcie./K1

Nie rozmawialiśmy z innymi uczestnikami, nie znamy ich i być może dobrze byłoby takie spotkanie zrobić. /K2

Z drugiej strony niektórzy respondenci wskazywali, że z powodu odległości od miejsca spotkań Rady, a także obowiązków zawodowych, częsty udział w spotkaniach jest dla nich trudnością.

2.1.4. Organizacja spotkania informacyjnego w szkole.

Etapem, który rozpoczął działania projektowe wśród społeczności uczniowskich była organizacja spotkań informacyjnych. W przeważającej mierze zajęli się tym uczniowie, którzy uczestniczyli w wyjeździe do Niemiec, i którzy zostali liderami szkolnymi. Przebieg spotkań był w każdej szkole nieco inny. W części z nich wzięły udział osoby z zespołu projektowego, które czasem w wąskim gronie, a czasem w szerszym, prezentowały podstawowe założenia projektu. Organizatorzy udostępnili również ulotki i plakaty.

(Źródło: Akcja BUMERANG)

Inne spotkania prowadzili sami uczniowie, również przy wsparciu nauczycieli, którzy przyjęli funkcję koordynatorów lokalnych.

Miało być takie ogólne spotkanie, ale u nas to było tak zrobione, że na apelu wystąpiłem z koleżanką i przedstawiliśmy, na czym polega projekt. /L1

Wszystkimi tak ja sama się zajmuję. Chodziłam z M. [uczennicą] po klasach i z innymi dziewczynami, które chciały wziąć udział. Wchodziło się do klasy, informowało, robiłam zdjęcia i szło się do następnej [klasy]. /K6

Jak wynika z przeprowadzonych wywiadów, trudność uczniom sprawiło to, że zdawali oni sobie sprawę, że spotkanie informacyjne było kluczowe do zachęcenia kolegów i koleżanek do udziału w projekcie, a nie wszyscy czuli się kompetentni do tego, by je prowadzić.

Jeden z uczniów stwierdził, że być może zorganizowanie większego spotkania, zaangażowanie całej szkoły w to, a nie, że wyjdą dwie osoby młode z wolontariatu i coś tam powiedzą. W sumie średnio ich wszyscy słuchają. Może pani dyrektor by wspomniała, to też byłoby pomocne./L1

Inny uczeń stwierdził, że trudne było przekonywanie uczniów do wzięcia udziału w projekcie, a także opowiedzenie o tym nauczycielom, bo nauczyciele zazwyczaj mieli jakieś pytania, w sprawach takich, w których nie za bardzo się orientowaliśmy, takich bardziej prawnych. /L2

Nauczyciele/ opiekunowie zwrócili również uwagę na to, że brakowało im pełnych informacji i wyobrażenia o tej akcji, by mogli rzetelnie przekazać je uczniom, kadrze i rodzicom. Z uwagi na to, że podejmowane działania są nowatorskie w skali kraju, przydatne byłyby konkretne informacje o tym, na czym polega projekt i jakie wynikają z niego korzyści.

Nie można namawiać do czegoś, do czego nie ma się przekonania. Jak ja bym wiedziała, co oni [inne szkoły] porobili i jak to było, to też jest łatwiej przekonywać. (...) Na zdrowy rozum, to powinno być jedno spotkanie, żeby to przedstawić młodzieży, bo my tego nie prześlemy tak jak oni [organizatorzy]. (...) To organizatorzy powinni przedstawić na forum, większej grupie (...) jakąś prezentację [przygotować], pokazać jak Akcja wyszła, co zrobili, zachęcić młodzież. To organizatorzy powinni, bo cokolwiek ja powiem, to nie będę tak dobrze poinformowana. /K5

Udane spotkanie informacyjne jest jednym z kluczowych elementów sprzyjających zaangażowaniu uczniów, stąd niewłaściwe jego przeprowadzenie może stanowić dużą barierę dla potencjalnych zainteresowanych.

2.1.5. Przygotowywanie pomysłów na projekty lokalne.

Sposób wyboru projektów lokalnych zależał od uczestników. Organizator w żaden sposób nie określał sposobu wyłaniania pomysłów ani metody wyboru. Kluczowym założeniem było to, że pomysły wychodzą od grup młodzieży, które chcą go zrealizować.

W praktyce każda ze szkół podeszła do tego na swój sposób. W jednej z nich ustawiono urnę i każdy uczeń mógł zaproponować swój pomysł na działanie.

W innych miejscowościach pomysły dyskutowano podczas zebrań.

Mieliśmy taką dyskusję trochę dłuższą, padało dużo pomysłów. Później trzeba było po prostu zdecydować. Były eliminacje tych pomysłów. (...) /L3

Nie było również żadnych wytycznych co do zakresu projektów lokalnych. Mogły one dotyczyć zarówno szkoły, jak też szerzej – społeczności lokalnej. Wśród opinii na temat

tego etapu w wywiadach z koordynatorami wyróżnia się informacja o tym, że młodzież miała bardzo dużo różnorodnych pomysłów.

(...) pomysły były skrajne. Jedni chcieli mydło w łazienkach, a drudzy sale gimnastyczną i tak naprawdę to nie wiedzieli, na co się łąpią. Jedni z mydłem, drudzy z salą i to tak wszystko szło trochę bez sensu, ale mówili, a ja zapisywałam, bo tak miało być./K6

Troje respondentów, w tym koordynatorzy lokalni, jak też liderzy szkolni, wskazali w wywiadach na trudność związaną z określeniem, o jakiej wartości projekty realizować, tak by było to realne do osiągnięcia (przy braku wyobrażenia, ile osób i instytucji przyjmie wolontariuszy).

Na pewno problemem było to, że nie wiedzieliśmy, ile nam się uda zebrać pieniędzy i to było trochę strzelanie, ile zdołamy zebrać i o jakiej sumie można w ogóle rozmawiać. Założyliśmy sobie taki dość tani w wykonaniu projekt. /L1

My wybieramy sobie jakiś pomysł, nie wiedząc, ile nam się uda zebrać funduszy (...) Staraliśmy się podczas spotkań z młodzieżą, żeby wymyślić coś, co będzie realne do zrealizowania... żeby się nie rzucać na bardzo głęboką wodę, dlatego, że potem się może okazać sporym rozczarowaniem, że to sobie zaplanowaliśmy, taką fajną rzecz, a nie mamy na to pieniędzy i to będzie taki pewien dyskomfort./K2

2.1.6. Wybór projektów do realizacji.

Pierwotnie projekt zakładał, że w każdej miejscowości powstanie młodzieżowe jury, które wybierać będzie najbardziej istotny pomysł do realizacji. Z uwagi na stosunkowo niewielką liczbę uczniów, którzy włączyli się w działania w pierwszej edycji, nie powoływano odrębnej komisji do dokonania wyboru. W większości miejscowości, gdzie odbyły się wybory projektów, zastosowano procedurę demokratyczną – jawnego lub tajnego głosowania uczniów.

Suwałki

Wybory projektów w Suwałkach zostały zorganizowane wspólnie przez I LO i VII LO. Najpierw przedstawiono propozycje działań i później przez głosowanie odbywał się wybór projektów. Wszystkie pomysły miały charakter pomocy charytatywnej na rzecz potrzebujących na terenie Suwałk. Wybrano do realizacji wsparcie jednej ze świetlic poprzez zakup artykułów szkolnych i organizację wycieczki dla dzieci.

(Źródło: Akcja BUMERANG)

Dąbrowa Białostocka

Na spotkaniu wybierano projekt z trzech propozycji, które trafiły do urny. Były to: siłownia zewnętrzna, odnowienie szkolnej siłowni i miejsce spotkań do wypoczynku. Poprzez jawne głosowanie większość opowiedziała się za siłownią na powietrzu, która będzie jednocześnie miejscem do wypoczynku.

(Źródło: Akcja BUMERANG)

Michałow

Procedura wyboru zakładała, że cała szkoła bierze udział w głosowaniu. Gimnazjaliści z Michałowa, w odróżnieniu od innych miejscowości, zastosowali głosowanie tajne. Przedstawione propozycji dotyczyły działań na rzecz szkoły i uczniów. Wśród siedmiu propozycji, najwięcej głosów otrzymał pomysł dofinansowania uczestnikom akcji wyjazdu integracyjnego (na kręgle oraz do kina).

(Źródło: Akcja BUMERANG)

Zambrów

W Zambrowie projekty były zgłaszane przez wolontariuszy działających w zambrowskim Centrum Wolontariatu, a wyboru dokonano wspólnie. Z przeprowadzonych wywiadów z koordynatorami wynika, że decyzja została podjęta na zasadzie konsensusu: *Uznaliśmy ostatecznie, w sumie wszyscy razem, (...) z koordynatorem tej naszej grupy młodzieżowej na czele, ten [pomysł] jest realny i tutaj uda nam się na to zebrać pieniądze. Środki zebrane w dniu Akcji BUMERANG postanowiono przeznaczyć na zakup jednakowych koszulek (ewentualnie identyfikatorów i innych elementów identyfikacji wizualnej) dla wolontariuszy Centrum Wolontariatu w Zambrowie, które pomogłyby osobom potrzebującym rozpoznać w tłumie wolontariusza na imprezach masowych.*

(Źródło: zambrowiaci.pl)

2.1.7. Wybór miejsc Akcji BUMERANG.

Wybór miejsc Akcji BUMERANG polegał na tym, by uczniowie znaleźli sobie instytucje, przedsiębiorstwa czy organizacje, w których zaangażują się wolontaryjnie podczas dnia Akcji 16 czerwca. Organizatorzy zakładali również, że młodzież mogą przyjąć osoby prywatne. Osoba/instytucja angażująca w tym dniu wolontariusza, za wykonane przez niego czynności, mogła przekazać dobrowolną darowiznę na specjalnie utworzone konto. Środki zebrane w ten sposób uczniowie przeznaczają na wcześniej wspólnie wybrany projekt.

W każdej miejscowości poszukiwanie osób, instytucji, firm, które miałyby przyjąć w dniu Akcji wolontariuszy i zapewnić im zajęcie itp. wyglądało podobnie. Reklamowano założenia Akcji poprzez udostępnione przez ANAWOJ plakaty. Koordynatorzy projektu wykorzystywali bardzo często nieformalne kanały przekazywania informacji poprzez swoich znajomych, rodziny.

Wydaje mi się, że jednak większość miejsc to były miejsca, które poprzez tutaj mniej formalne kontakty zostały uruchomione. Ja sam wysłałem smsa do swoich znajomych, takiej treści, że jest taka fajna akcja i że warto się włączyć. Część odpowiedziała, część nie odpowiedziała, ale w oparciu o to też kilkanaście może miejsc się pojawiło. /K1

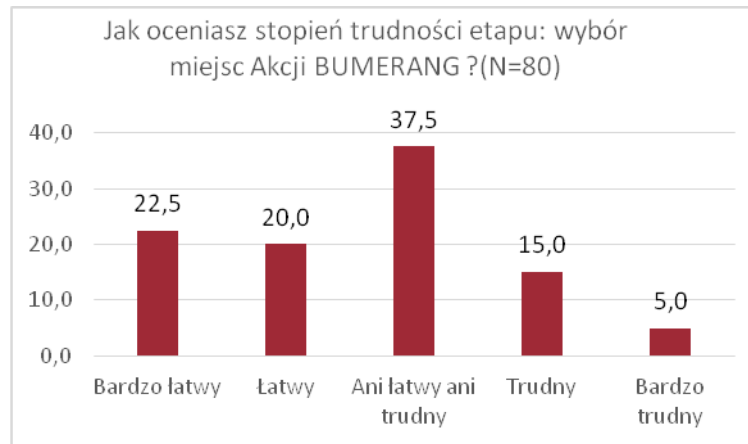
Czasem w proces poszukiwań włączały się media (np. w Zambrowie² i w Sokółce). Z inicjatywy portalu Zambrowiaczy.pl powstał spot reklamowy, gdzie młodzież zachęcała pracodawców do tego, by ich wsparli i na bieżąco ich filmował i fotografował, kiedy np. malowali siatkę, jakies tam prace wykonywali, dziewczyny myły szyby (...) I niektórzy pracodawcy udzielili wywiadów od razu, że to fajna akcja, że fajny pomysł, że to oddolne, że wolontariusze sami czegoś chcą dla siebie. /K2

Uczniowie w Suwałkach zdecydowali, że oprócz świadczenia wolontariatu w dniu Akcji, zorganizują również koncert charytatywny, podczas którego będzie prowadzona zbiórka funduszy na cel realizacji wybranego przez uczniów projektu.

Uczniowie, zapytani w ankiecie o stopień trudności tego etapu, podawali bardzo zróżnicowane odpowiedzi. Co piąty z nich przyznał, że wybór miejsc Akcji sprawiał im trudność. Z kolei dla 44,5 % ankietowanych okazało się to łatwe. Na średni poziom trudności tego etapu wskazało aż 37,5% badanych.

---

² <http://zambrowiaczy.pl/info/widoczny-wolontariusz-pomysl-mlodziezy-z-powiatu-zambrowskiego-w-ramach-akcji-bumerang-w-centrum-wolontariatu/>

Z punktu widzenia liderów szkolnych, etap ten był bardzo trudny.

Znalezienie pracy uczniom [było trudnością]. Znacząca większość sama sobie znalazła, ale niektórzy prosili, że nie mogą znaleźć, żeby pomóc im. (...) Jeszcze nasz dyrektor powiedział, że dołoży nam pieniądze do tego, że tyle ile zabraknie, to on dopłaci. /L2

Dwoje liderów szkolnych oraz część koordynatorów podkreślało, że był to dla nich moment kryzysowy.

Nie chciałem zbierać dużo ludzi, bo nie byłem pewien, czy będzie ta praca, więc zebrałem około dwudziestu osób. Teraz, z perspektywy czasu widzę, że mogłem zebrać dwa razy więcej osób, bo niektórzy nawet po dwa razy pracowali, a ja pracowałem trzy razy w różnych pracach. No i w sumie tak wyszło, że mieliśmy dużo tej pracy, nie spodziewałem się tego. /L1

Było trochę paniki, czy na pewno znajdziemy wystarczającą liczbę pracodawców. I potem raptem nastąpił moment, kiedy to wszystko się poukładało (...). /K1

Co prawda był taki jeden moment, gdzie się zastanawiałam czy dam radę czy nie, ale to już chodziło o samą organizację w naszym mieście, jak zebrać ludzi do pracy, czy coś takiego. Tu potrzebowałam po prostu pomocy znajomych, tak żeby mi pomogli się z tym wszystkim ogarnąć. /L3

Kilkoro respondentów widziało by na tym etapie większą rolę lokalnego samorządu.

(...) radni mają dużo znajomych przedsiębiorców i dzięki temu to pozyskiwanie pracy, no myślę, że byłoby dużo bardziej efektywne. /L1

Jednym z podstawowych warunków znalezienia miejsc Akcji BUMERANG w opinii respondentów jest odpowiednie promowanie działań młodzieży w lokalnej społeczności. Dużym utrudnieniem dla uczestników projektu był brak rozpoznawalności akcji wśród np. przedsiębiorców i związania z tym konieczność wyjaśniania jej zasad, co jak zostało zaprezentowane dotychczas w niniejszym raporcie, nie było łatwe, szczególnie dla uczniów. Szerzej o promowaniu projektu w podrozdziale 2.1.9.

2.1.8. Przeprowadzenie Akcji BUMERANG.

Rada Projektowa ustaliła kolegiąlnie, że Akcja odbędzie się 16 czerwca. Ostatecznie w tym dniu Akcja odbyła się w 3 miejscowościach: Dąbrowa Białostocka, Michałowo, Suwałki - VII LO. W pozostałych miastach (Suwałki - I LO i Zambrów) Akcja miała miejsce 23 czerwca. Dodatkowo licealiści z Suwałk zorganizowali koncert charytatywny w dniu 13 czerwca. Zmiany dat wynikały z indywidualnych preferencji uczestniczących szkół i organizacji oraz ich możliwości.

Łącznie w Akcji udział wzięło 120 uczniów z 4 miejscowości, przy początkowym zainteresowaniu ze strony ok. 160 osób. Wśród 120 osób, 25 osób było pełnoletnich do dnia Akcji. Największy odsetek uczestników to osoby urodzone w latach 1997-1998 – łącznie 97 osób.

Miejscowość	Rodzaj szkoły/institucji	Liczba osób	Zebrana kwota
Suwałki	Dwa licea ogólnokształcące	27	1485 zł
Michałow	gimnazjum	18	740 zł
Dąbrowa Białostocka	Liceum	57	3975 zł
Zambrów	Centrum Wolontariatu	15	3900 zł
Razem:		120	10100 zł

Środki finansowe zebrane średnio na jedną osobę wyniosły 84,17 zł. Biorąc pod uwagę kwotę jaka przypada na każdego uczestnika Akcji w jego miejscowości, dane przedstawiają się następująco:

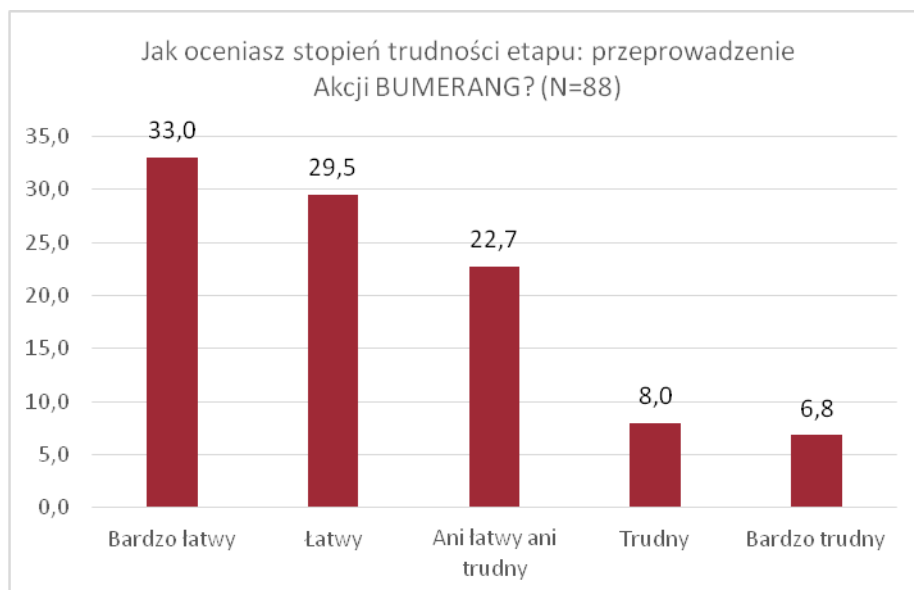
Zambrów: 260,00 zł na osobę

Dąbrowa Białostocka: 69,74 zł na osobę

Suwałki: 55,00 zł na osobę

Michałow: 41,11 zł na osobę

Uczniowie w ankiecie w większości stwierdzili, że przeprowadzenie Akcji nie rodziło trudności (62,5 %).

Młodzież pracowała w bardzo różnych miejscach. Niektórzy z nich u swoich rodzin, inni u nauczycieli. Najwięcej osób znalazło zajęcie u osób prywatnych (w 65 przypadkach). Inni zostali przyjęci przez sektor komercyjny, sklepy, hurtownie, prywatne przedszkole (31). Część osób trafiła do innego typu miejsc, jak parafie czy ogródki działkowe (15) lub do jednostek samorządowych, urzędów, spółek, szkół (6). Wykonywane prace były to najczęściej proste czynności – malowanie ogrodzeń, zajmowanie się ogrodem, prace porządkowe, zajmowanie się dziećmi.

Rodzaj zajęcia w dniu Akcji BUMERANG	Liczba wskazań ³
ogród (pielenie, koszenie), podwórko, opał - przy domu	34
pomoc w pracach podwórkowych, w gospodarstwie rolnym i na rzecz innych podmiotów	9
dom (mycie okien, sprząatanie, w tym garażu)	21
sklep (pomoc przy sprzedaży i wykładaniu towarów)	8
pomoc przy dzieciach (opieka, korepetycje)	4
praca biurowa	4
malowanie płotu, ogrodzenia	10
roznoszenie ankiet, ulotek	5
inne prace porządkowe (w tym sprząatanie lasu, pomoc w	30

³ Na pytanie o rodzaj wykonywanego zajęcia w dniu Akcji BUMERANG odpowiedziało 117 osób, podając 129 wskazań (możliwość udzielenia kilku odpowiedzi).

warsztacie samochodowym, w hurtowni)	
inne	5
brak danych	3

(Źródło: Akcja BUMERANG)

Liderzy szkolni oceniają bardzo pozytywnie przebieg dnia Akcji.

Z tego, co słyszałem, to ci, co wzięli udział bardzo chwalą to, podobało im się i zachęcali innych, żeby na przykład w innych latach wzięli udział. (...) było dobrze. Było fajnie. /L2

Koordynatorzy przyznają, że ten dzień był według nich uwieńczeniem całej kilkumiesięcznej pracy uczniów.

Samo przeprowadzenie akcji było z naszego punktu widzenia takim najlepszym [efektem], dającym dużo satysfakcji, bo to rzeczywiście zagrało./K1

Efekty tego dnia Akcji, również w kontekście całości projektu, są analizowane w rozdziale 2.3 Raportu.

2.1.9. Promowanie Akcji BUMERANG w środowisku lokalnym.

Promocja akcji w środowisku lokalnym przebiegała różnie w każdej z miejscowości. Lokalne media najbardziej interesowały się działaniami młodzieży w Zambrowie, kilka informacji pojawiło się również w mediach suwalskich, dąbrowskich i sokólskich.

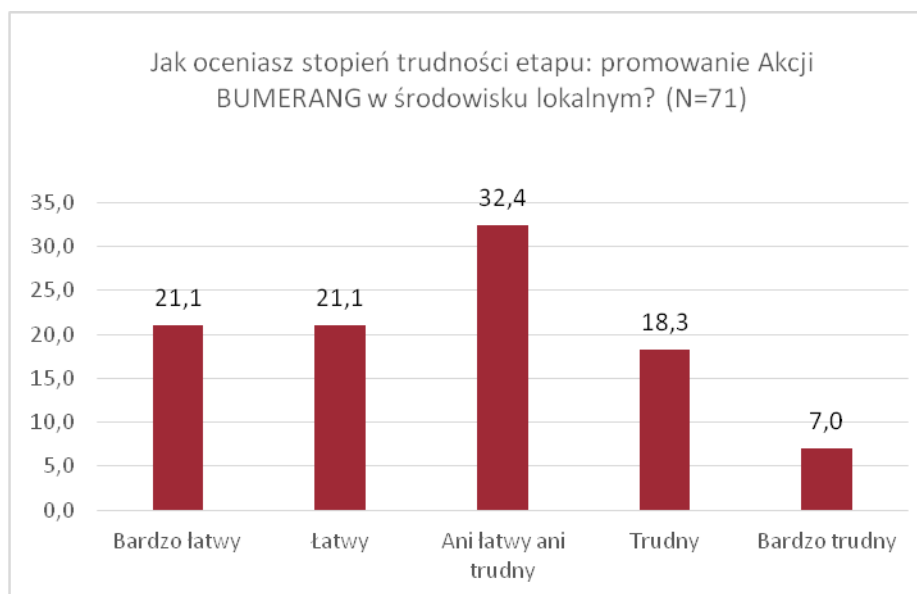
Organizatorzy przyjęli założenie, że poza stroną internetową i profilem Facebook, w I edycji projektu nie będą podejmować szerokich działań promujących projekt w skali całego regionu. Powodem takiego podejścia był fakt, że podjęte działania są nowatorskie, a pierwsza edycja Akcji była pilotażem. Dopiero przetestowanie przyjętych rozwiązań może określić właściwą strategię działania w kolejnych edycjach, w tym również w zakresie promowania działań projektowych.

Część koordynatorów lokalnych początkowo miała w tym zakresie większe oczekiwania:

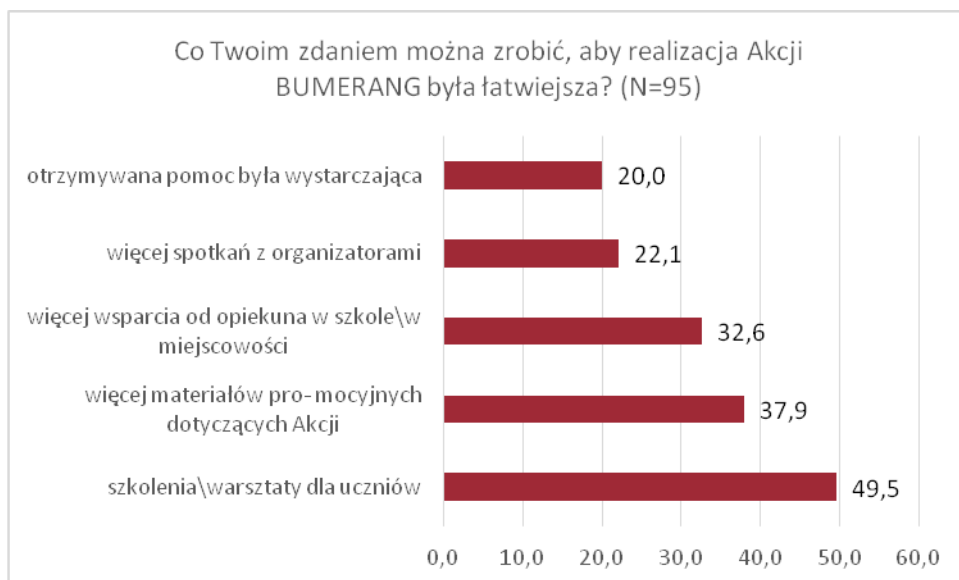
Ja na początku myślałam, że będzie jakieś wsparcie z zewnątrz, że dostaniemy ogromne ilości plakatów, że gdzieś tam w radiu białostockim, łomżyńskim, w mediach lokalnych będzie o tym mowa i że oto my właśnie realizujemy ten projekt. Okazało się, że absolutnie, cicho sza, a my się staramy jak mróweczki coś zrobić. /K2

Zadbano o podstawowe materiały informacyjne, takie jak plakaty i ulotki, które były przekazane wszystkim uczestnikom działań projektowych.

Odpowiedzi uczniów na temat trudności tego aspektu projektu są zróżnicowane, przeważa odpowiedź średnia, która wskazuje częściowo na to, że respondenci nie mają w tym temacie określonego zdania (blisko co trzeci badany). Co piąty badany uznaje to działanie projektowe za trudne.

Jednocześnie na pytanie o to, co ich zdaniem ułatwiłoby realizację Akcji, blisko 38 % z nich wskazało na odpowiedź: „więcej materiałów promocyjnych dotyczących Akcji”.

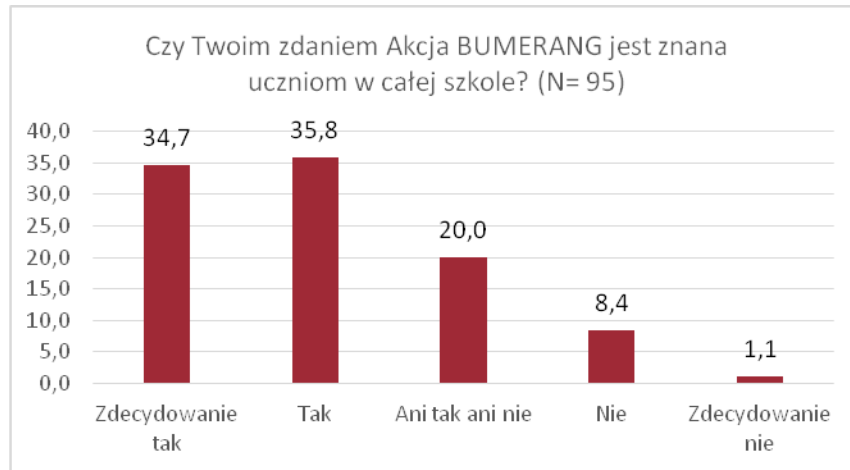

Promowanie Akcji miało dwa wymiary: wewnątrzszkolny i pozaszkolny. Działania promocyjne skierowane do uczniów miały na celu zachęcenie ich do zaangażowania się jako wolontariusz w Akcji. Promocja na zewnątrz miała głównie za zadanie zapoznać społeczność lokalną z Akcją, co miało się przyczynić np. do znalezienia zajęcia na dzień Akcji dla wolontariuszy, którzy się zgłoszą do organizatorów.

W ankiecie pojawiły się pytania dotyczące z jednej strony postrzegania przez uczniów stopnia znajomości projektu wśród uczniów, z drugiej strony stopnia znajomości projektu w danej miejscowości.

Identyfikacja projektu przez uczniów jest zdaniem ankietowanych duża –blisko 70% z nich uważa, że Akcja jest znana uczniom w całej szkole. Pozostałych 30% ma w tej kwestii zdanie odmienne.

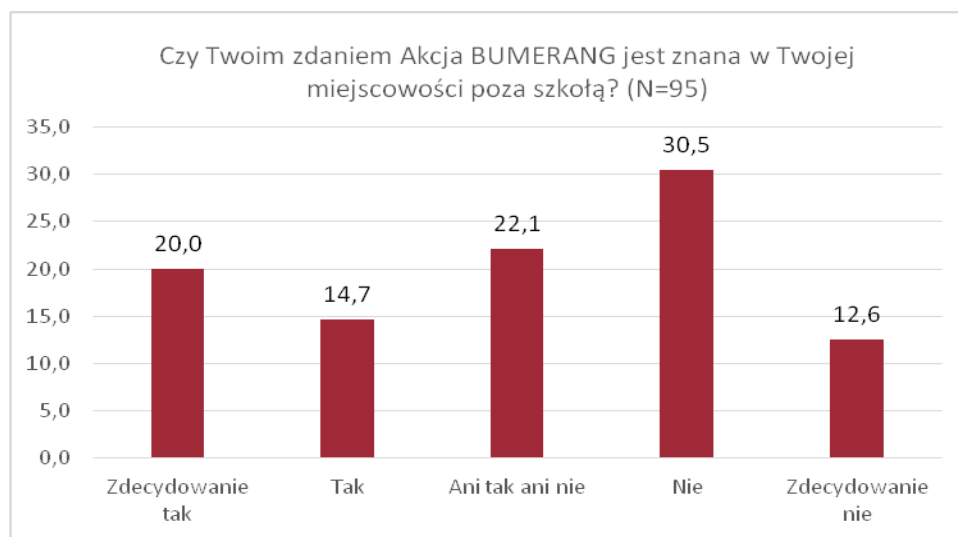

Niektórzy uczniowie zauważają jednak również, że Akcja jest znana uczniom raczej pobieżnie.

Jestem zdania, że uczniowie nadal nie do końca wiedzą w czym brali udział (...)bo to jest trudna akcja i żeby ją ogarnąć trzeba bardziej się w nią zaangażować.(...)było jedno spotkanie i oni na tym jednym spotkaniu nie zrozumieli nic o co w tym chodzi i się nie zaangażowali. /L4

Mając na względzie powyższe, w ankietach znalazły się sugestie kilkunastu osób dotyczące konieczności lepszego wytłumaczenia uczniom, o co chodzi w Akcji: *Przy następnym organizowaniu Akcji treści, które miały dotrzeć do wolontariuszy, powinny być bardziej sprecyzowane; Warto byłoby zmienić to, że powinno być wszystko lepiej wytłumaczone.*

Ankietowani zapytani o to, co myślą na temat wiedzy o Akcji w szerszej społeczności, byli już mniej optymistyczni. Większość sądzi, że akcja nie jest znana poza szkołą (43 %), co piąta osoba ma trudności z ustosunkowaniem się do pytania (odpowiedź środkowa – ani tak, ani nie), zaś tylko co trzecia sądzi, że Akcja jest znana w jej miejscowości.

Jeden z koordynatorów również stwierdził, że Akcja ma w społeczności słabą rozpoznawalność:

Wątpię, żeby [mieszkańcy] wiedzieli o co chodzi, ale widzieli pewnie naszych uczniów, którzy chodzili po ulicach i pracowali i mam nadzieję, że... Sąsiad nauczycielki pytał: Dlaczego u Pani pracują i dlaczego Pani to robi? i mam nadzieję, że na następny rok on to powie komuś i to się tak rozrośnie. /K1

W ankiecie uczniowie, odpowiadając na pytanie, co ich zdaniem warto byłoby zmienić organizując kolejną Akcję, wymienili przede wszystkim właśnie kwestie związane z lepszą promocją (28 wskazań), w szczególności zalecenie, że należałoby ją bardziej upowszechnić, nagłośnić, rozreklamować.

Poniżej przykładowe odpowiedzi z ankiety: *Można by było bardziej zaangażować mieszkańców naszego miasta; Warto byłoby przed rozpoczęciem organizowania akcji wysłać maile do niektórych firm z reklamą i informacjami o istnieniu Akcji; Bardziej rozreklamować Akcję w innych szkołach i w mieście, znaleźć osoby, które naprawdę chcą pomóc innym i się tym interesują; Więcej reklam, ulotek, akcji promocyjnych; Warto byłoby bardziej zaangażować się w promocję Akcji. Taka działalność z pewnością zwiększyłaby liczbę zainteresowanych tym projektem; Chcę więcej gadżetów Akcji.*

Kwestia szerszej obecności w mediach, pojawiała się w wypowiedziach respondentów podczas wywiadów – zarówno liderów szkolnych, jak również koordynatorów. Padały propozycje dodatkowych sposobów dotarcia z informacjami o projekcie do potencjalnych zainteresowanych, w szczególności poprzez media:

(...) może warto by było, tylko nie wiem, bardziej medialnie sprzedawać ten projekt. No bo mam takie wrażenie, że można by było zwiększyć liczbę mediów zaangażowanych w informacje na temat.(...) bardziej może myśleć o partnerze medialnym, żeby był ktoś, kto będzie cały czas na każdym etapie właściwie informował, co się dzieje w projekcie. To by było potrzebne i to zarówno w skali szerszej, wojewódzkiej, ale także w skali lokalnej (...)/K1

Telewizja regionalna też by dużo pomogła i porozwieszane plakaty na mieście. No i ulotki, gdyby pozostawiać w sklepach. /K2

Pojawiła się też propozycja reklamowania Akcji poprzez dotarcie do grup skupionych w lokalnych centrach aktywności lub mieszkańców w przestrzeni publicznej:

Może na takich spotkaniach, w takich instytucjach jak Centrum Kultury, kiedy tam są organizowane jakieś warsztaty, prace manualne, wyszywanie. Jak są takie spotkania już zorganizowane w innym celu, to może właśnie powysłać jedną osobę, by w międzyczasie opowiedziała o projekcie. /L1

(...) można było chodzić z ulotkami po mieście i je porozdawać osobom zainteresowanym. Zaczepić ich na ulicy i zapytać czy są zainteresowani przyjściem na taki koncert, ewentualnie

wzięciem udziału w Akcji, czyli daniem pracy dla ucznia na jeden dzień, na kilka godzin. Tego nie wykorzystaliśmy, ale to mogłoby poskutkować. /L3

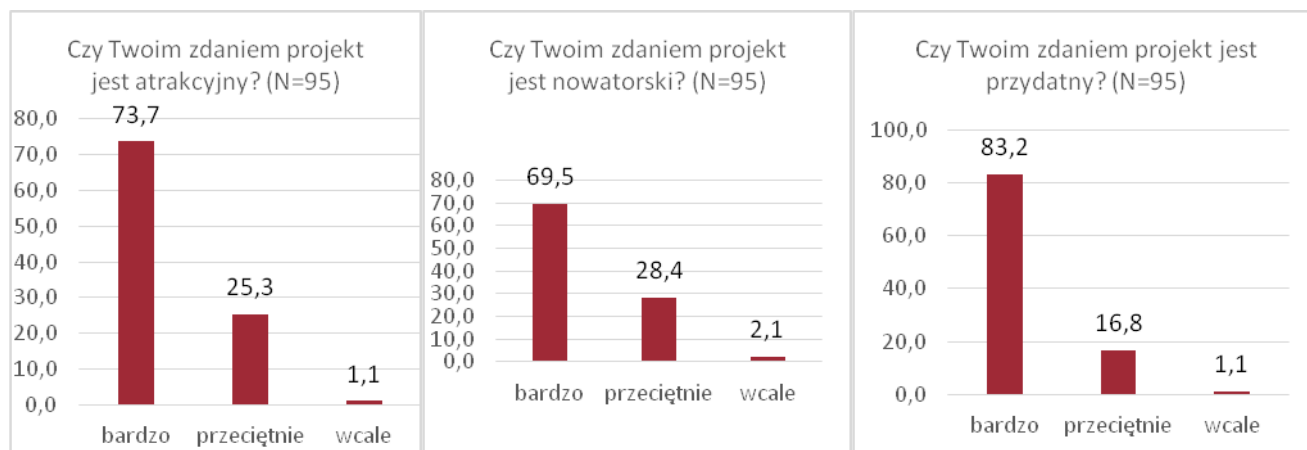
Jednym z ciekawych pomysłów na promowanie Akcji było zorganizowanie koncertu charytatywnego przez uczniów w Suwałkach. W ten sposób działania młodzieży miały szansę zyskać większy rozgłos.

Elementem informacyjno-promocyjnym zastosowanym w projekcie była strona www i profil Facebook, jednakże nie są one dla badanych, w szczególności dla osób dorosłych, podstawowym źródłem informacji o projekcie, mimo, że informacje były zamieszczane na nim systematycznie, w atrakcyjnej formie opartej na fotografiach. Obecnie profil Facebook ma 110 polubień.

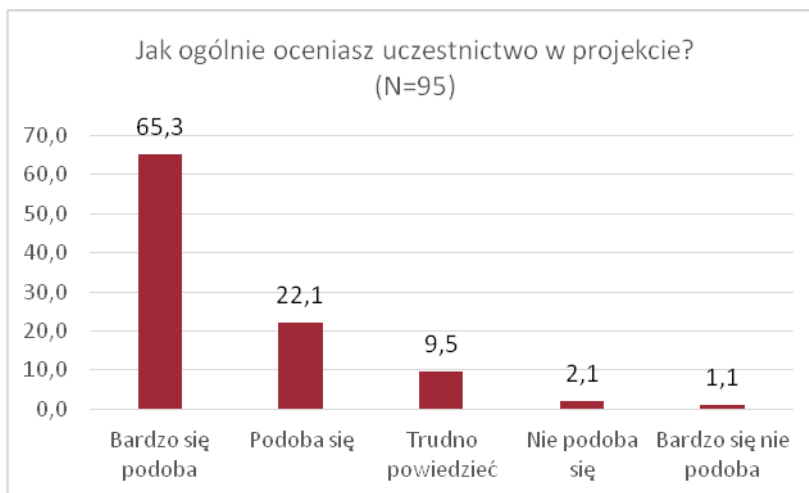
Jedna z koordynatorek zwróciła szczególną uwagę na to, że zabrakło usystematyzowanej informacji dla rodziców, co jest szczególnie istotne, gdy w projekcie bierze udział niepełnoletnia młodzież. W jednej z miejscowości wystąpił spory problem ze zgodą rodziców na wyjazd dziecka na wymianę do Niemiec, spowodowany prawdopodobnie obawami wynikającymi z niedostatecznej wiedzy na temat projektu i organizatorów. Zaproponowano pomysł, by do promocji projektu wśród rodziców i informowania o przebiegu działań wykorzystać zebrania rodziców w szkole odbywające się systematycznie w ciągu roku szkolnego.

2.1.10. Ocena projektu ze strony uczniów.

Zapytani o ocenę projektu pod kątem atrakcyjności, nowatorstwa i przydatności, kolejno 73,7 %, 69,5 % oraz 83,2 % badanych udzieliło na to pytanie odpowiedzi „bardzo”, co wskazuje na dość wysokie zadowolenie z udziału w podjętych działaniach.

Generalnie 87,4 % z nich stwierdziło, że projekt im się podoba (zsumowane odpowiedzi „bardzo się podoba” i „podoba się”). Średnią ocenę przyznał co dziesiąty ankietowany. Niespełna 3% wypowiedziało się na ten temat negatywnie.

Co konkretnie podobało się uczniom, wynika z odpowiedzi udzielonych na pytanie otwarte w ankiecie oraz w wywiadach przeprowadzonych z wybranymi uczniami. Stosunkowo duża liczba odpowiedzi (15) wskazywała na to, że to, co było najważniejsze w projekcie, to **pomoc innym, zrobienie czegoś pożytecznego dla innych**.

Kolejną równie często wymienianą wartością (10 wskazań) była **współpraca, praca w grupie, wspólne bycie ze sobą**: *Możliwość wspólnego uczestnictwa z kolegami w projekcie; Najbardziej podobało mi się nasze zgranie i to, że wspólnie mogliśmy coś zrobić; Współpraca z rówieśnikami.*

Wielu ankietowanym podobało się to, że projekt umożliwił im **nabycie doświadczenia pracy wolontariackiej i związanej z tym satysfakcji**: *Najbardziej podobało mi się to, że pieniądze były uzyskiwane poprzez pracę naszą; Wynagrodzenie za czas spędzony w pracy; Przydzielona mi praca, nowe kontakty; Zadowolenie z wykonanej pracy; Zdobywanie nowych umiejętności podczas pracy.*

Innym uczniom najbardziej podobało się to, że mogli zrobić coś samodzielnie dla siebie. Uczniowie, którzy z funduszy zebranych za pracę wolontariacką w dniu Akcji, zorganizowali wycieczkę do kina i na kręgle, szczególnie byli zadowoleni z tej właśnie możliwości. Inni doceniali w projekcie to, że dał im możliwość decydowania, w tym o wyborze projektów do realizacji. Dzięki temu zdobywali nowe doświadczenia: *Podobało mi się, że sami mogliśmy wykazać się inicjatywą i pomysłowością; Dowolność realizacji projektu; Oryginalność projektu, nowe możliwości sprawdzenia się dla uczniów; Nauka samodzielności; Możliwość nauczenia się przedsiębiorczości.*

Najczęstsze odpowiedzi na zadane pytanie o to, co najbardziej podobało się w projekcie graficznie przedstawia poniższa chmura słów.

Uczniowie, z którymi przeprowadzono wywiady pogłębione, wskazywali, że dla nich cennym doświadczeniem był z jednej strony wyjazd do Niemiec, z drugiej zaś podjęcie samodzielnej pracy organizowania działań w projekcie i związana z tym odpowiedzialność:

W dużej mierze wyjazd do Niemiec, ale również ta odpowiedzialność (...). Poprowadzenie projektu, stanie się kimś ważnym, ważniejszym (...) liderem. /L1

(...) to, że mogliśmy organizować to. Bo my w szkole musieliśmy zorganizować spotkania, opowiedzieć o tym projekcie, zachęcić uczniów do wzięcia udziału.

-A może było coś, czego się nauczyłeś? (pytanie ankietera)

Też trochę odpowiedzialności. Przez to, że podjęliśmy się tej pracy, musieliśmy doprowadzić ją do końca. /L2

Myślę, że sam wyjazd, bo to naprawdę dało dużo możliwości i nawet samo zobaczenie, sprawdzenie swoich własnych sił w prowadzeniu takiego projektu, to jest naprawdę dużo. Można zdobyć naprawdę ogromne doświadczenie poprzez taki wyjazd. (...) To był pierwszy projekt, który prowadziłam, gdzie byłam związana z nim, łącznie z rozgłoszeniem tego projektu, z pisaniem zaproszeń, ogłoszeń itp., więc to dało mi dużo. /L3

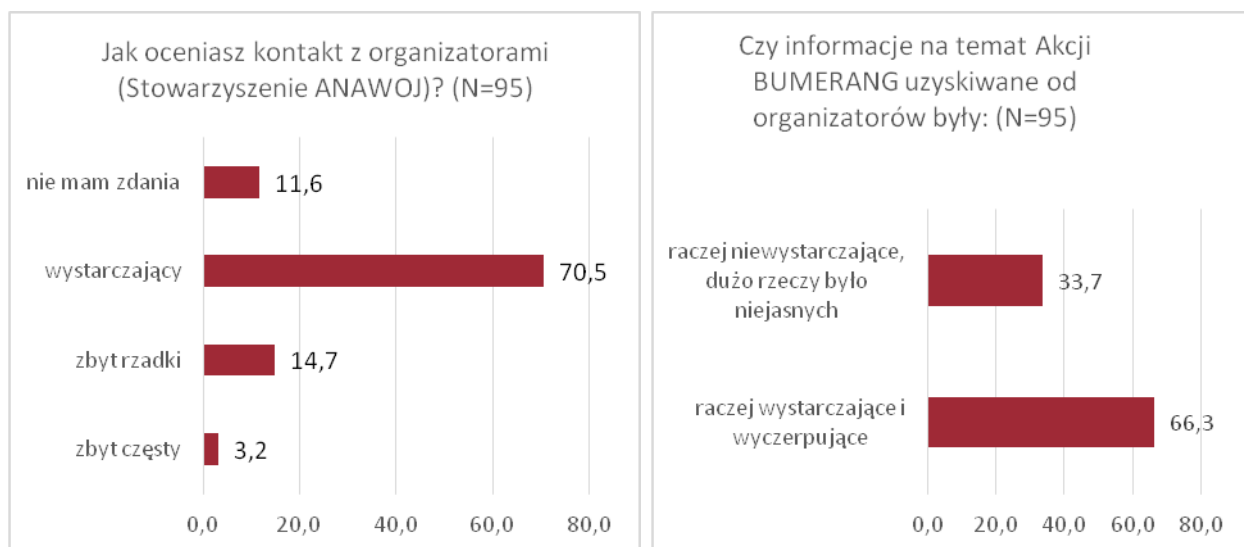
Wśród wszystkich uczniów koordynujących działania młodzieży żywa była motywacja związana z wolontariatem:

Bo ja jestem duszą wolontariuszki i chcę po prostu pomagać ludziom, i chcę się w takie akcje angażować, bo jednak to jest to co chciałabym i lubię robić. /L4

2.2. Ocena współpracy.

2.2.1. Ocena współpracy ze Stowarzyszeniem ANAWOJ.

Współpraca ze Stowarzyszeniem ANAWOJ (liderem projektu) jest oceniana pozytywnie, zarówno przez uczniów i liderów szkolnych, jak też przez koordynatorów lokalnych. 70% ankieterowanych uznaje kontakty za wystarczające, zaś 66,3% pozytywnie ocenia jakość uzyskiwanych informacji. Pozostałe osoby – 33,5% uznają te informacje za niewystarczające i niejasne. Pozostaje to w korelacji z wyżej omówionymi zastrzeżeniami, co do kwestii promowania Akcji.

W wywiadach podkreślane jest przede wszystkim to, że kontakt ze strony Stowarzyszenia był stały, w szczególności poprzez osobę koordynatorki projektu.

[Pani Karolina] była też kimś bardzo ważnym, ona nas też popychała do tego, żeby się nie poddawać i żeby jednak brać w tym udział. (...) do Pani Karoliny zawsze można było napisać na Facebooku i o wszystko ją spytać. /L4

Moim zdaniem, taka proporcja [zapropnowanych form komunikacji] była naprawdę w porządku. W każdej chwili można zadać pytanie przez maila albo zadzwonić, a przy oficjalnym spotkaniu można zadać więcej pytań i dowiedzieć się tego wszystkiego osobiście. /L3

Zawsze jak czegoś nie wiedzieliśmy, mogliśmy do nich zadzwonić albo zaprosić, żeby to oni nam pomogli, rozgłosili to w szkole. /L2

Kanały komunikacji są ocenione bardzo dobrze. Respondenci docenili różnorodność sposobów porozumiewania się z organizatorami. Dorośli cenią najbardziej spotkania bezpośrednie. Warto nadmienić, że oprócz profilu Facebook Akcji została utworzona grupa dla wszystkich zainteresowanych, jednakże aktywność na niej była dość niska. Bardziej sprawdziła się w praktyce grupa uczniów z Suwałk, która rzeczywiście służyła jako kanał komunikowania się młodzieży podczas działań. Sposób porozumiewania należy dobierać w zależności od preferencji uczestników działań, gdyż to, co się sprawdza w jednym miejscu, niekoniecznie znajdzie zastosowanie w innym.

Oni [organizatorzy] wysyłali do mnie e-mail, a ja nie jestem przyzwyczajony, żeby to sprawdzać i co parę dni się [orientowałem], że może coś wysłali. (...) Ale na przyszłość jakąś na Facebooku grupę założyć, taką prywatną, między koordynatorami tymi młodszymi i koordynatorami tymi starszymi, żeby w grupie można było pisać. Przez Facebook jest OK, ale dzwonić też jak najbardziej. /L1

Mówiłam na początku, że jeżeli [uczniowie] mają jakieś pytania to zgłaszają się do mnie, bo ja więcej wiem o tym projekcie. Jeśli nie znam odpowiedzi, to dzwonię lub piszę maile do organizatorów, powtarzam te pytania, oczekując odpowiedzi. Moim zdaniem nie było problemów./K3

Podział zadań i ról generalnie odpowiada wyobrażeniom uczestników projektu. Zasady realizacji projektu, ustalone były na początku i większość jednostek biorących udział, była świadoma, że większość zadań związanych z organizacją i realizacją Akcji spoczywa na nich. Niemniej jednak przedstawiciele Stowarzyszenia byli również obecni podczas kluczowych etapów projektu.

Stowarzyszenie angażowało się w każdy etap (...) czy to było działanie Rady Projektowej, na na każdym spotkaniu byli przedstawiciele ANAWOJA. Jeśli kwestie były związane z wyjazdem do Niemiec, no to przecież oni to organizowali (...) /K1

Uczestnikom projektu odpowiada to, że to Stowarzyszenie zajmuje się dokumentacją projektu, w szczególności związaną z przygotowaniem umów z wolontariuszami. Jednakże dopilnowanie tego, by dokumenty zostały podpisane przez wszystkie niezbędne osoby, pozostawało po stronie koordynatorów i liderów szkolnych. W tym zakresie zarówno uczniowie, jak i koordynatorzy, zauważają konieczność wprowadzenia zmian, gdyż dokumenty stanowiły w tej edycji dla uczestników sporą trudność.

Był cały szereg pomyłek przy wypełnianiu tych dokumentów. (...) [Przydałoby się] szkolenie w zakresie wypełniania dokumentacji, by to sama młodzież wiedziała, jak to się wypełnia. /K1

Na pewno te papiery, żeby było mniej papierów (...) Dać te kartki [umowy wolontariackie], żeby je szybciej uzyskać, bo w tym roku to wyszło tak, że było to na ostatnią chwilę. Zamiast mieć te dokumenty od nich już wzięte, powinny być tam podpisy rodziców, ze zgodą na filmowanie i

wtedy dawać pracodawcy tylko do podpisu i żeby to do mnie wracało. (...)Także wszystko było na ostatnią chwilę i nie każdy zawsze pamiętał o tych kartkach (...) /L1

Również w ankiecie skierowanej do wszystkich uczniów, wskazywane do zmiany były kwestie dotyczące właśnie dokumentacji projektowej: *Dokumenty powinny być bardzo czytelne i powinny przyjść szybciej, abyśmy wiedzieli z kim mamy wybierać projekt lokalny; Więcej pomocy dotyczącej dokumentów; Szybsze realizacje (np.wystawienie zaświadczeń).*

Z wywiadów wynika, że badani widzieliby również większą aktywność ze strony Stowarzyszenia ANAWOJ w zakresie promocji projektu (o czym była mowa w rozdziale wcześniejszym raportu), co ułatwiłoby zaangażowanym szkołom i instytucjom rekrutację uczestników oraz pozyskanie zajęć dla uczestników w dniu Akcji. Proponowane przez badanych działania promocyjno-informacyjne powinny być prowadzone szerzej, w tym poprzez szerszą kampanię medialną (np. uzyskanie patronatów prasowych), zacieśnienie współpracy z kuratorium oraz dotarcie do samorządów lokalnych.

Gdyby kuratoria wystąpiły, że to świetny projekt, żeby dyrektorzy zezwalali na udział, że polecają kuratoria ten projekt jako taki, dzięki któremu uczniowie zdobywają konkretne umiejętności./K2

Ankietowani uczniowie sądzą, że przydałoby się większe wsparcie Stowarzyszenia ANAWOJ w ułatwieniu uczniom znalezienie miejsca, gdzie mógłby być wolontariuszem w dniu Akcji. Proponowane działania to m.in. szkolenia dla uczniów oraz bezpośrednia pomoc w znalezieniu takich miejsc: *Myszę, że wiele osób nie wiedziało jak znaleźć pracę, o czym w ogóle była akcja. Myszę, że szkolenie mogłyby się przydać; Organizując kolejną akcję warto byłoby, aby organizatorzy postarali się o bardziej atrakcyjne miejsca pracy dla nas i nie zostawiali nas samych sobie z tym, bo nie wzbudziliśmy zaufania w pracodawcach i przez co nie każdy pracował w sensownym miejscu; Większe zaangażowanie w szukaniu pracodawców i kontakt z uczniem w tej sprawie.*

2.2.2. Ocena wsparcia ze strony szkoły/instytucji (koordynatorów/dyrekcji).

W wywiadach uczniowie byli pytani o to, jak oceniają wsparcie ze strony dorosłych, zaangażowanych w ich miejscowości w realizację projektu. Wszyscy oceniają wysoko pomoc z ich strony.

Zawsze mogłem na nich liczyć./L1

Współpraca była bardzo w porządku. Miałam codzienny kontakt z panią, która mi pomagała, która była w ciągłym kontakcie, jeśli chodzi o organizatorów. Praktycznie w tygodniu, na każdej przerwie się pojawiałam 3-4 razy w sekretariacie, tak żeby się dowiedzieć, żeby mi pomogła, odpowiedziała na kilka pytań (...) /L3

Na pewno pan dyrektor wspierał, pani B. wspierała i moja współkoordynatorka, też ta grupa nawzajem się dopingowaliśmy./L4

Nauczyciele nam bardzo pomagali, chociaż też zadawali dużo pytań. Ale nauczyciele w szkole byli odpowiedzialni za to, żeby przygotować nas (...)/L2

Z przeprowadzonych rozmów wynika, że we wszystkich miejscowościach najważniejszą rolę pełnił lider szkolny, a koordynatorzy lokalni mieli rolę wspierającą. Uczniowie mieli dużą samodzielność w działaniu, o czym świadczy poniższa wypowiedź:

Tak naprawdę to wszystko zależy od osoby, która koordynuje [ucznia]. Wsparcie mamy z tyłu, a co wymyślimy, no to wymyślimy. /L1

Jednakże z uwagi na to, że dla wielu z liderów szkolnych, udział w Akcji był pierwszym tego rodzaju doświadczeniem, koordynatorzy lokalni mieli za zadanie wspierać młodzież i nadzorować całość.

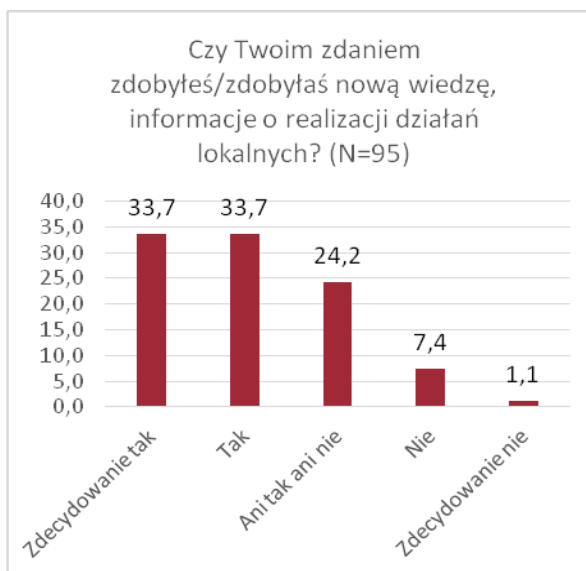
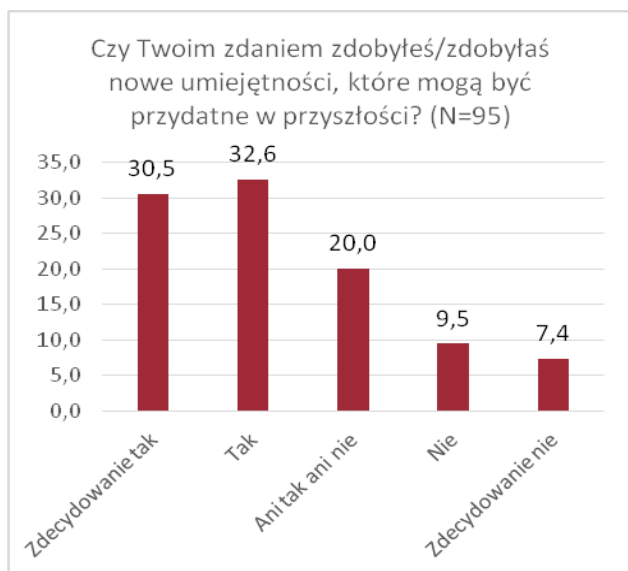
Ja wiem, że my ze strony opiekunów powinniśmy się mocniej w pewnych momentach zaangażować, a potem się wycofać, bo jak to idzie fajnie, to fajnie. Są natomiast pewne momenty, w takich projektach z młodzieżą, że opiekun musi się więcej zaangażować. (...) Młodzież sama tego nie ogranie, bo będzie miała duże trudności. /K2

Kilkoro ankietowanych wskazało, że warto byłoby nieco lepiej zorganizować działania w szkole, w szczególności zadbać o lepszą koordynację. Te wypowiedzi mogą świadczyć o tym, że uczniowie, którzy zgłosili się do Akcji, nie mieli jasnookreślonego wyobrażenia na temat zadań i ról poszczególnych osób koordynujących działania na poziomie szkolnym, mogli nie wiedzieć, kto za co jest odpowiedzialny oraz do kogo z jaką kwestią należy się zwracać. Świadczą o tym poniższe oczekiwania: *Warto by było także, aby osoba koordynująca Akcją w szkole była bardziej kompetentna i poinformowana; Zmienić koordynatora w szkole; Lepsze poinformowanie uczniów i organizacja na poziomie szkolnym.*

2.3. Efekty projektu oraz korzyści w kontekście zakładanych celów projektu.

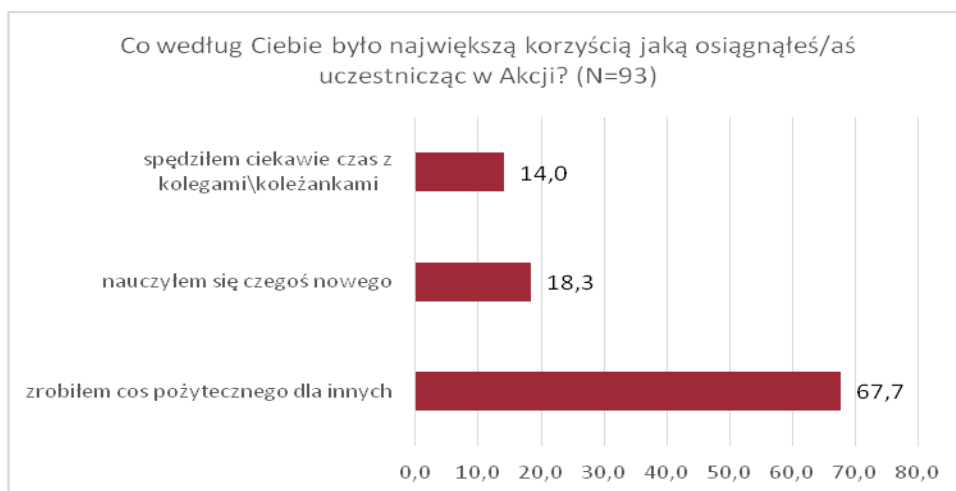
Założone cele projektu wskazują na to, że młodzież poprzez aktywny udział w Akcji nabyte umiejętności niezbędne do angażowania się w działania na rzecz swojej społeczności. Badanie ewaluacyjne miało na celu sprawdzenie jakie są w tym zakresie opinie młodzieży oraz opiekujących się nimi koordynatorów.

Z deklaracji ankietowanych wynika, że 63% z nich zdobyło nowe umiejętności, które mogą być przydatne w przyszłości, a zbliżony odsetek- 67,4% z nich zdobyło nową wiedzę o realizacji działań lokalnych. Spory odsetek uczniów nie umie się ustosunkować w sposób wyraźny do tych pytań, co może wskazywać na niski stopień świadomości uczestników co do założeń całego projektu, wskazywany przez respondentów w wywiadach.

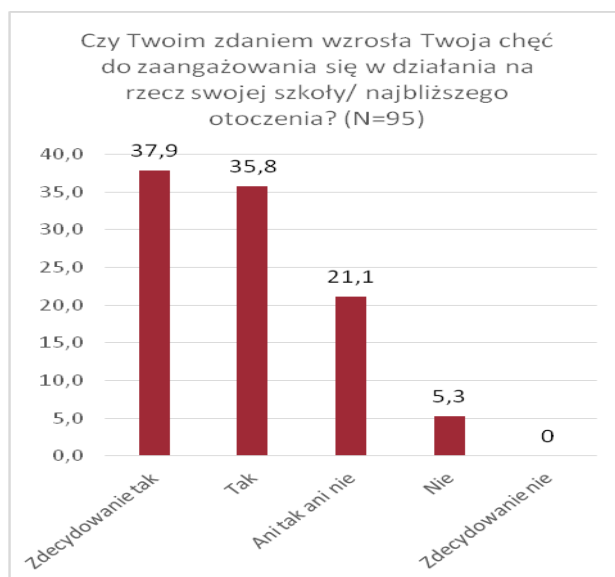
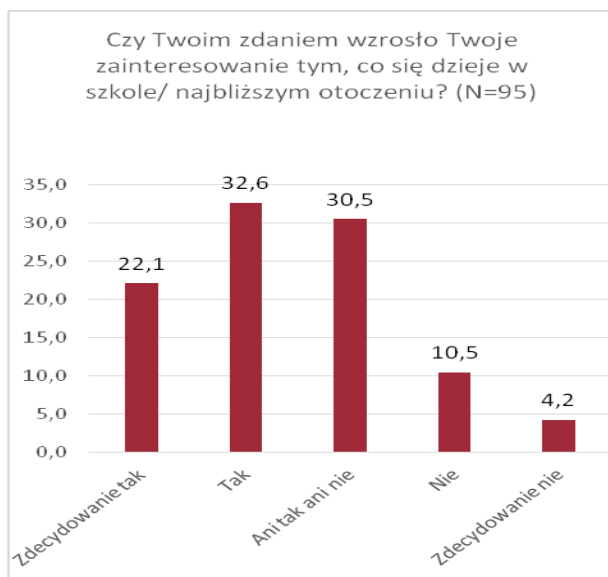

Dla ponad 18% ankietowanych fakt, że nauczyli się czegoś nowego był największą korzyścią wynikającą z udziału w projekcie.

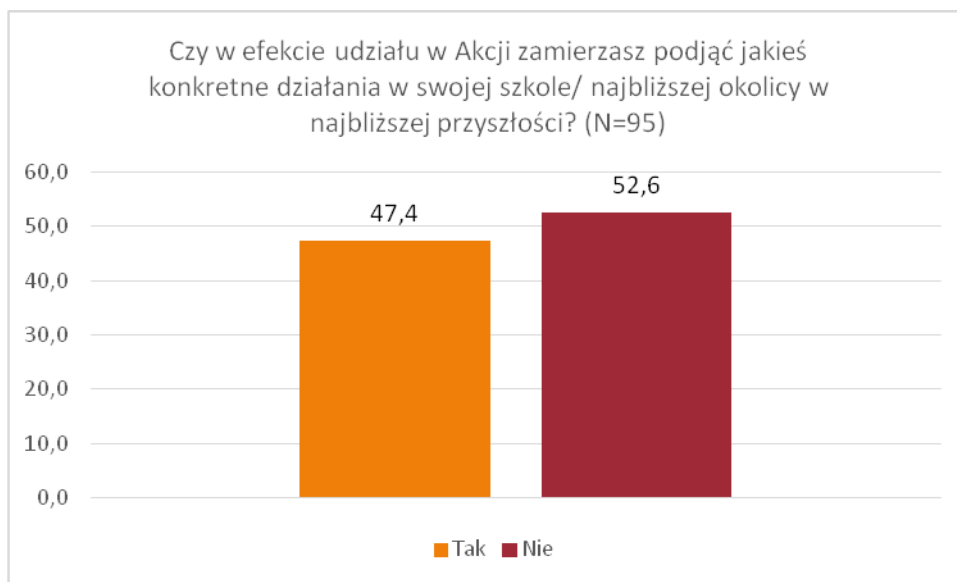
Wiele osób za szczególnie wartościowe uznało możliwość zrobienia czegoś pożytecznego dla innych, co również znajduje potwierdzenie we wcześniejszej części raportu (zob. rozdział 2.1.1).

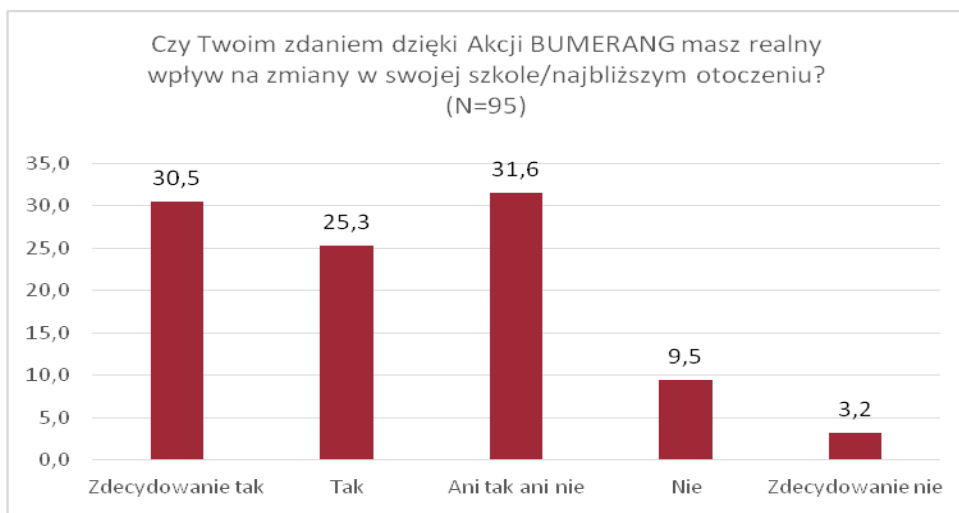
Oczekiwanym efektem projektu prowadzącym w konsekwencji do wzrostu działań młodzieży w swoim środowisku, jest wzrost zainteresowania tym, co się dzieje w najbliższym otoczeniu. Deklaruje to blisko 55% ankietowanych. Nieco więcej osób poczuło się dzięki projektowi zmotywowanych do działania – 73,7 % twierdzi, że wzrosła ich chęć do zaangażowania się w sprawy dotyczące swojej szkoły/ otoczenia. Co piąta osoba wskazuje odpowiedź pośrednią, zaś zaledwie 5,3 % odpowiada przecząco.

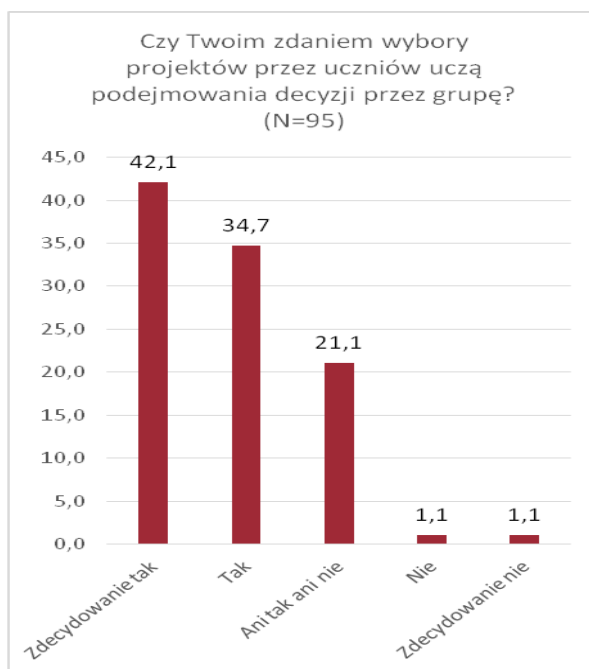
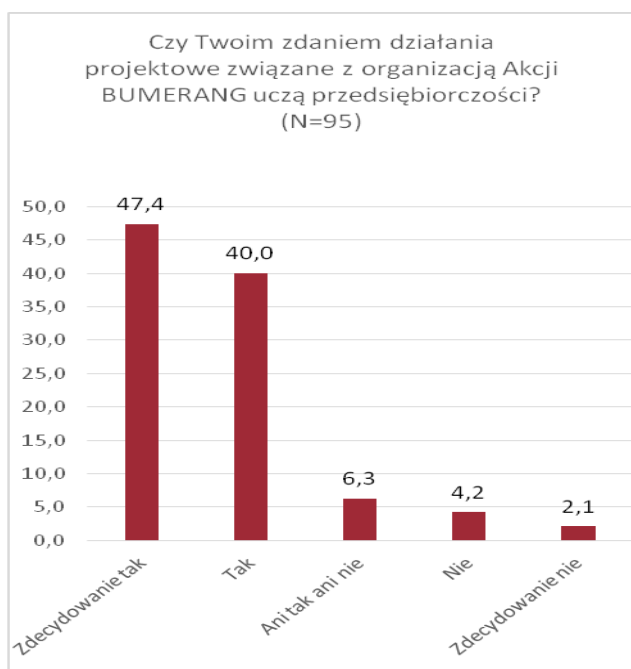
Niestety powyższe deklaracje nie do końca znajdują potwierdzenie w odpowiedzi na pytanie dotyczące konkretnych zamiarów podjęcia jakiegoś rodzaju działań w swoim środowisku, gdzie 52,6 % uczniów wypowiedziało się negatywnie. Z przedstawionych w ankietach uzasadnień wynika, że kilkoro uczniów uznało, że „wszystko już zostało zrobione w ramach Akcji”. Innych kilka osób stwierdziło, że nadal nie ma do tego wystarczających umiejętności.

Zapytano również ankietowanych o subiektywne poczucie wpływu na zmiany, jakie mają miejsce lub mogą mieć miejsce w środowisku lokalnym w wyniku Akcji BUMERANG. Blisko 56% z nich wypowiedziało się twierdząco, ale blisko co trzecia z nich wskazuje odpowiedź pośrednią, a kolejnych kilkanaście procent osób nie odczuwa swojego wpływu na dokonujące się zmiany.

Ważnym celem projektu jest praca nad rozwojem uczniów w kierunku przedsiębiorczości oraz umiejętności podejmowania decyzji, samodzielności. W opinii uczniów projekt ma walor edukacyjny w tym zakresie. Zdecydowana większość ankietowanych - 87,4 % jest zdania, że projekt rozwija przedsiębiorczość, zaś 76,8 % sądzi, że działania w projekcie uczą podejmowania decyzji przez grupę.

O najważniejsze efekty projektu zapytani zostali również koordynatorzy lokalni. Podkreślają oni przede wszystkim to, że ostatecznie **udało się zrealizować założone**

działania, w szczególności związane z dniem Akcji i nabierać środki do zrealizowania wybranych projektów.

Innym efektem, powodującym poczucie satysfakcji części badanych było **zaangażowanie młodzieży w działania wolontariackie**. Koordynatorzy szczególnie pozytywnie oceniają postawę uczniów wobec podejmowanych zadań w dniu Akcji. Dla młodzieży była to pierwsza w życiu praca, która pozwoliła im doświadczyć odpowiedzialności za własne działania oraz przełamać bariery związane z kontaktem z instytucją czy przedsiębiorstwem, która zapewniła jej zajęcie. Jest to cenne jako element edukacji zawodowej, przygotowania do poszukiwania pracy w przyszłości. Poza tym uczy sumienności, wywiązywania się z przyjętych zobowiązań.

(...) tu mi się podobało, że oni [uczniowie] o różne rzeczy muszą się postarać, że muszą zrobić coś dla innych lub dla swojego środowiska (...). Dobrze, żeby oni potrafili zawalczyć o jakieś rzeczy nie tylko dla siebie. /K5

Potwierdzają to uczniowie:

To, że pracowaliśmy to nauczyliśmy się odpowiedzialności, a później jeszcze dzień przez to mieliśmy jaką nagrodę, satysfakcję z tego, że, że zrobiliśmy coś. I pomogliśmy komuś innemu. /L2

Koordynatorzy zwrócili uwagę na to, że projekt pozwolił młodzieży doświadczyć **możliwości współdecydowania** o podejmowanych działaniach poprzez **partnerstwo** i współpracę z dorosłymi.

Fajna była konstrukcja podejmowania decyzji w sprawie w sprawie wyboru działań, to znaczy na co te środki zostaną przeznaczone. To daje taką możliwość współdecydowania, co w przypadku młodych ludzi jest niezwykle ważne (...)/K1

My widzimy, że jednak można z młodzieżą pracować. To nie jest tak, jak wszyscy mówią, że teraz to już nic młodzież nie chce i jest zła. Okazuje się, że (...) można mieć z nimi fajny układ, prawie partnerski, jak nas łączą jakieś wspólne cele, wspólna idea (...) Zaufać trzeba młodzieży(..) Siadaliśmy jak równy z równym, robiliśmy sobie kawę i herbatę i rozmawialiśmy: To słuchajcie, jaki ten temat wybierzemy? A może to, a tutaj nie.. To było takie fajne! /K2

Dzięki temu, że projekt zakończył się sukcesem, dał podstawy do wzrostu samooceny uczestników.

Wydaje mi się, że może udało się także uwierzyć w swoje siły. To jest u nas taki jakby duży problem, zresztą chyba nie tylko u nas, ale ogólnie w szkołach, z samooceną młodych ludzi. Ona często jest dość niska i udział w takiej Akcji, był pozytywnie odbierany szczególnie przez uczestników, to też buduje samoocenę." No fajnie wzięłam w tym udział, super żeśmy zebrali, no proszę coś osiągnęliśmy". /K1

Dodatkowym efektem działań jest **wzmocnienie idei wolontariatu**.

[Dzieci] uczyły się kreatywności, uczyły się współpracy, uczyły się takiego otwarcia na społeczeństwo. No i pomoc. Pomoc innym ludziom. To jest bardzo ważne w wolontariacie. /K4

Doświadczaliśmy po raz kolejny, że wolontariat to jest świetna sprawa wychowawcza. To jest kapitalne! Walczymy o to, ale na razie to wołanie na pustyni czy na puszczy [śmiech] do innych nauczycieli, do dyrektorów szkół, którzy się tego boją. Bo w małych miasteczkach ludzie się boją wolontariatu, a to jest kapitalna sprawa wychowawcza. Nie ma lepszej lekcji wychowawczej niż to, że my się z nimi spotykamy, a oni się uczą planowania, komunikacji, zarządzania, projektowania, przedsiębiorczości. To jest świetne! /K2

Istotnym skutkiem działań w projekcie jest wykreowanie liderów młodzieżowych w poszczególnych szkołach. Z wywiadów z koordynatorami wynika, że udział w Akcji przyczynił się do rozwoju osobistego poszczególnych liderów – w szczególności nabycia umiejętności organizatorskich, komunikacyjnych, zarządzania ludźmi.

(...)młodzież zdobyła konkretne umiejętności. Szczególnie A.[lider szkolny] Zarządzanie zasobami ludzkimi! To się przecież studiuje, dyrektorzy tego nie potrafią! On zmobilizował grupę. To jest bardzo trudne, bo dzieci są uzależnione od Internetu i wyciągnąć młodzież z domu to trzeba mieć jakieś nadludzkie siły albo super ofertę, a on im proponował pracę! I to nie wiedzieli, o co chodzi do końca. To jest już konkretna umiejętność organizatorska taka. Potem co? Taka komunikatywność, że on z nimi złapał język, że zachęcił młodzież z innych szkół, że oni między sobą się porozumiewali. /K2

2.4. Trudności w projekcie – podsumowanie.

Wszyscy uczestnicy wywiadów mieli dużo obaw na początku. Wynikały one z tego, że nie wiedzieli oni, o co dokładnie chodzi w projekcie. Odzwierciedleniem tego jest wypowiedź jednego z koordynatorów: *Tak się czuliśmy, jakbyśmy byli pionierami jakimiś./K2*

Powiem szczerze, że obaw to mieliśmy bardzo dużo od samego początku. (...) No nie wiedzieliśmy, do czego mamy dojść i co mamy osiągnąć. (..) było bardzo dużo takich momentów zawahań (...)/K3

Niedostateczna znajomość założeń projektu i brak sztywnych zasad realizacji działań, w szczególności sprawdzonych schematów postępowania, powodował niekiedy duży niepokój uczestników projektu. Jednocześnie brak wystarczającej wiedzy i informacji wśród uczniów i kadry na temat projektu powodował trudności w zmotywowaniu i zachęceniu uczniów do zaangażowania się, co w dwóch przypadkach oznaczało niepodjęcie działań. Oba przypadki omówione są na końcu nieniejszego rozdziału.

Respondenci podkreślają dwa momenty krytyczne w projekcie: rekrutację wolontariuszy oraz znalezienie miejsc, gdzie młodzież mogłaby mieć zajęcie w dniu Akcji. Kwestie te były ze sobą nierozwielalnie związane, gdyż trudno było na początku działań określić, jaką

liczbę wolontariuszy zaangażować, gdy nie wiadomo, ile miejsc uda się zorganizować i zapewnić. W niektórych miejscach rzeczywiście liczba osób, która się zgłosiła, uległa redukcji:

Chyba około pięćdziesięciu się zgłosiło, a osiemnastu wzięło udział (...) niektórym się odechciało (...) niektórzy nie brali udziału z tego powodu, że nie mieli tej pracy./L2

W innym miejscu było odwrotnie:

Jest za mało ludzi do tej Akcji, bo przedsiębiorców było dużo, ale za to ludzi brakowało. /L4

Jak podkreślono w rozdziale 2.1.7 dużą trudnością dla uczestników była kwestia wyboru miejsc Akcji, tj. znalezienia zajęcia dla wolontariuszy. Trudność wynikała m.in. z braku rozpoznawalności projektu w społeczeństwie.

To było dla nas minusem, że projekt jest nieznan w Polsce. Bo jak się mówi „Szlachetna Paczka” czy „Pola nadziei” czy „WOŚP” to każdy w ciemno rzuca grosik. My mówimy o jakimś tam BUMERANGU, o jakimś tam niemieckim projekcie, coś z sufitu wzięte i nikt nie wie, o czym my mówimy i co to jest, a może to wymyśliliśmy, nie mamy żadnych dowodów na to, że to funkcjonuje gdzieś, no i tu był problem. /K2

Dużo miejsca w wypowiedziach badanych zajęła kwestia dokumentów, co omówiono częściowo w rozdziale 2.2.1

Trochę przerażyły nas te, te umowy, te dokumenty, ale rozumiem, że to jest zło konieczne./K1

Podstawowe trudności jakie wystąpiły w tym zakresie to brak jasnych instrukcji wypełniania, zbyt późny termin podpisywania umów i brak informacji dla instytucji przyjmujących wolontariuszy o zasadach współpracy.

Podstawowa sprawa dla mnie w tym wszystkim to jest kwestia ubezpieczenia wolontariusza. To jest najważniejsza rzecz w tym projekcie! Tak to trzeba przygotować od strony prawnej, żeby pracodawca nie miał żadnych wątpliwości, że wolontariusz, przychodzi i on za niego w tym sensie nie odpowiada!(...) Tego się pracodawcy najbardziej obawiali, że jak coś się stanie, to będzie problem. /K2

Pracodawcy podpisywali się tylko z jednej strony i tutaj też były problemy, bo w dwóch egzemplarzach to było, a była potrzeba, żeby to sporządzić w trzech egzemplarzach, gdzie trzeci egzemplarz zostawałby dla pracodawcy. /K1

Wiele osób zwracało uwagę na to, że mimo wspólnie dokonanego wyboru **terminu Akcji BUMERANG**, data 16 czerwca nie była dogodna dla wszystkich i warto byłoby przesunąć ją na nieco wcześniejszy termin. Koniec roku szkolnego to gorący okres w szkole z powodu wystawiania ocen, ale również czas, gdy zajęć szkolnych jest mniej i część uczniów jeździ na wycieczki, zielone szkoły itp.

Zły termin, bo klasyfikacja za tydzień, a ty może masz zagrożenie jedyneką i by się zaczął dyskomfort. Dlatego tutaj uważam, że to są dosyć poważne sprawy, bo ktoś się może zaangażować tutaj, ale mieć jakiś problem szkolny i tutaj to jest argument przeciwko temu projektowi, ze strony dyrekcji./K2

Poza kwestią terminu akcji, uczniowie w ankietach wyrażali oczekiwania co do harmonogramu całego projektu. Ich postulaty przedstawiają się następująco: *Wcześniej rozpocząć działania; włączyć w organizację więcej osób i zająć się nią dużo wcześniej; częstsze spotkania; więcej dni, w których organizowany by był projekt BUMERANG; Więcej działań, dni pracujących.*

Kwestią, która przeplata się w wywiadach pomiędzy różnymi analizowanymi wątkami są wiedza i umiejętności niezbędne do prawidłowego zrealizowania projektu, w szczególności przez koordynatorów i liderów szkolnych. Z przytoczonych w raporcie wypowiedzi wynika, że ujmując to metaforycznie wszyscy wrzuceni byli na dość głęboką wodę, nie do końca potrafiąc pływać i nie wiedząc dokładnie, dokąd mają dopłynąć. Poczynając od wiedzy na temat założeń projektu, jego idei, poprzez umiejętności leaderskie – organizowania, motywowania czy komunikowania się z innymi uczestnikami, zakończywszy na tak technicznych kwestiach, jak wypełnianie umów czy udzielanie wywiadów do prasy. (Jeden z liderów szkolnych, w odpowiedzi na pytanie, co w projekcie sprawiło najwięcej trudności odpowiedział: *Na pewno największą trudnością, jaka była, to było udzielanie wywiadów.*) Warto przy tym ponownie podkreślić, że istotnym powodem tych trudności był fakt nowości takiego działania w Polsce i rzeczywisty brak wzorców postępowania. Dopiero pilotaż, którego uczestnikami byli badani, dostarczył doświadczeń, na bazie których można budować schematy działania w przyszłorocznej edycji Akcji.

Z pewnością dużym ułatwieniem w zrozumieniu założeń projektu, była możliwość wyjazdu do Saksonii i przyjrzenia się tamtejszej Akcji "genialsozial" – stwierdzili to zarówno uczniowie, jak też jeden z koordynatorów lokalnych, który również uczestniczył w spotkaniu w Niemczech na etapie wstępnym projektu.

Innym polem do omawiania ważnych w projekcie tematów były spotkania Rady Projektowej. Ze względu na ich niską częstotliwość i fakt, że nie obejmują wszystkich jednostek realizujących projekt, w wąskim zakresie pełnią one forum wymiany doświadczeń. Jak przedstawiono w rozdziale 2.1.3, część koordynatorów oczekiwałoby stworzenia takiej przestrzeni wspólnego dzielenia się trudnościami i sukcesami związanymi z Akcją BUMERANG przez wszystkich uczestników projektu.

Status obserwatora

Udział w projekcie dwóch szkół nie zakończył się zorganizowaniem Akcji BUMERANG. Na pewnym etapie realizacji działań, szkoły przyjęły status obserwatora.

Sokółka

W Sokółce głównym problemem okazało się znalezienie wolontariuszy. Działania zakończyły się na etapie wyboru projektu do realizacji.

W Sokółce koordynatorka przeprowadziła etap zbierania pomysłów od uczniów: *„Chodziłam po klasach, wpisywałam pomysły, każda klasa miała swój protokół z pomysłami”*. Jednocześnie z wywiadu wynika, że wyboru projektu, który miałby być realizowany, dokonała koordynatorka bez udziału uczniów, o czym świadczą słowa: *„Ja wybrałam ten projekt, z tej listy, moim zdaniem bezsensownej, oni wyobraźnię za bardzo uruchomili.”* Z uwagi na to, że problematyczne okazało się zebranie grupy wolontariuszy, którzy zechcieliby się przyłączyć do Akcji, realizacja dalszych działań w Sokółce okazała się niemożliwa.

Z przeprowadzonego wywiadu jednoznacznie nie wynika, jakie mogły być powody braku chętnych do działania młodzieży. Uczniowie są w Sokółce dość aktywnymi wolontariuszami.

Może gdyby mieli dostawać za to jakieś punkty, nagrody, nie wiem, cokolwiek, co by im podnosiło zachowanie, to może...nie mam pojęcia. (...)

Mógł zadecydować dość niefortunnie, zdaniem koordynatorki, dobrany termin Akcji, który przypadał w okresie praktyk zawodowych oraz przed samym końcem roku szkolnego.

Jeżeli oni rozpoczynają rok i później mają dużo tych działalności wolontariatu i ta Akcja byłaby jedną z nich, w międzyczasie...Teraz myślę, że czerwiec w naszej szkole był niewypałem. Są egzaminy zawodowe każdego dnia.

Należałoby również rozważyć hipotezę, iż brak zaangażowania uczniów w tym przypadku wynikał z braku roli decyzyjnej uczniów oraz braku wzięcia osobistej odpowiedzialności za prowadzenie działań projektowych tak, jak miało to miejsce w przypadku pozostałych miejscowości. Być może przekazanie możliwości większego decydowania uczniom na etapie wyboru projektu lokalnego byłoby większym motywatorem do zaangażowania się.

Białowieża

W Białowieży zasadniczym problemem okazał się brak koordynacji w szkole – zarówno na poziomie kadry nauczycieli, jak też wśród młodzieży.

Ja oczekiwałam, żeby młodzież się bardziej [zaangażowała], ale tu nie było takiej inicjatywy, takiej iskry, żeby on [lider szkolny] coś więcej zorganizował.(...) Trudno powiedzieć czy to [moja] wina czy nie. (...) ten chłopak był mniej aktywny, ja nie stanęłam na karku, więc tu mogę mieć do siebie pretensje (...) Musi być ze szkoły opiekun, bo ja to mogę mówić, ale dyrektor ma tyle rzeczy... Z tą osobą powinny być już kontakty Stowarzyszenia ANAWOJ nawiązane (...).

Szkoły miały w projekcie znaczną swobodę co do harmonogramu i metod działania. Zasada dobrowolności szła w parze z wzięciem pełnej odpowiedzialności za działanie po stronie szkoły. Przypominanie szkole o tym, by prowadzić działania, prowadzone przez Zespół Projektu, okazało się w przypadku tej jednostki niewystarczające, co przyznaje również respondentka, stwierdzając, że przy natłoku innych obowiązków, jakie mają szkoły, informacje i przypomnienia otrzymywane od organizatorów jej umykały, co spowodowało w rezultacie niepodjęcie Akcji. Jednocześnie respondenci wskazywali na brak wzorców, jak projekt może przebiegać.

Tak generalnie to człowiek nie wiedział nawet, gdzie tego szukać i gdzie ktoś coś zrobił (...) Ja nawet nie wiem, czy jest gdzieś napisane jakieś zestawienie, ile tych Akcji było, jakie były.

Wyrażana była również potrzeba częstszych informacji o tym, w jaki sposób projekt realizowany jest w innych miejscach.

Dobrze jak ktoś tak maila czy link do strony przysła typu: "Proszę zobaczyć, jak tam inni robią".

Podobne oczekiwanie formułowała przedstawicielka szkoły w Sokółce:

Może nasi uczniowie potrzebują takich informacji bardzo wizualnych, że to było tak, w kilku szkołach się udało.

Potwierdza się tym samym wskazana już wyżej trudność wynikająca z tego, że realizowana Akcja była pilotażem, a zatem trudno w niej było o gotowe wzorce działania.

Podsumowując: Przyczyny niezrealizowania Akcji i wycofanie się szkół do roli Obserwatora wiążą się z:

- brakiem zaangażowania się uczniów
- brakiem lidera szkolnego
- brakiem zaangażowania koordynatora po stronie szkoły
- brakiem wzorców/dostatecznych informacji na temat poszczególnych etapów projektu i przekonujących argumentów odnośnie efektów z udziału w projekcie

2.5. Przyszłość projektu.

Założeniem organizatorów Akcji jest prowadzenie jej w kolejnym roku szkolnym, zarówno w ramach projektu Erasmus +, jak również po jego zakończeniu. Dlatego jednym z pytań w wywiadach było, czy dotychczasowi uczestnicy wezmą udział w kolejnej edycji działań. Odpowiedzi wszystkich koordynatorów były twierdzące, choć w niektórych przypadkach uczestnictwo jest warunkowane zaistnieniem określonych okoliczności:

Moglibyśmy spróbować, ale chciałabym naprawdę wiedzieć, jak im to wyszło w tym roku. Wtedy byśmy się bardziej zaangażowali. Żeby widzieć efekty.

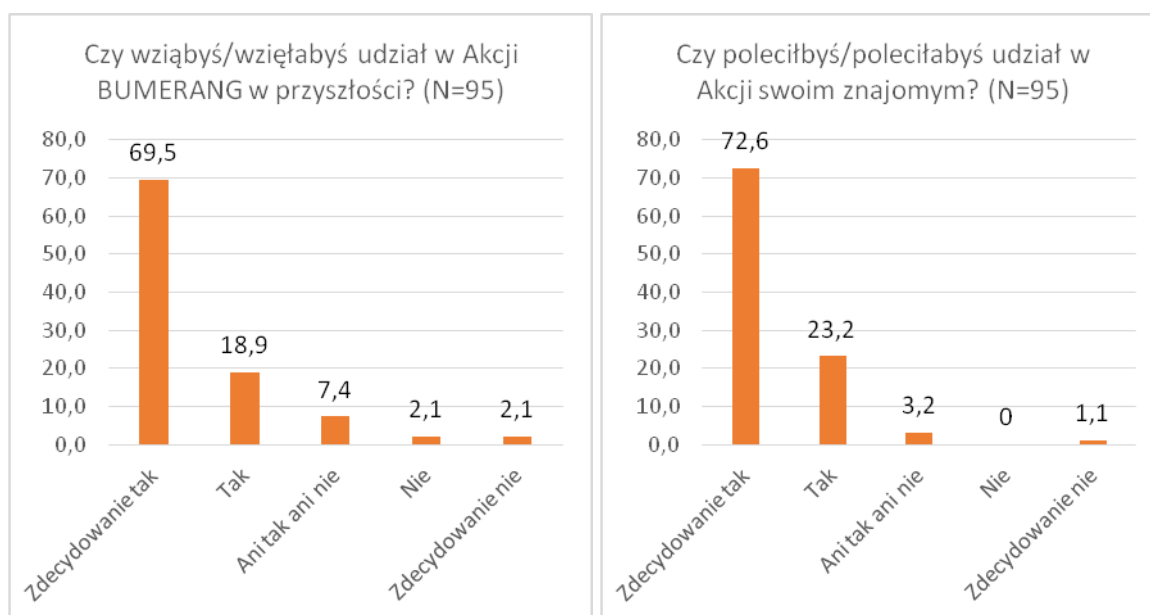
Tak, pewnie. Bo jeżeli za drugim razem nie znajdę wolontariuszy to ja osobiście się wycofam, przekażę komuś innemu. Będę miała wtedy informację, że ten projekt nam nie pasuje. Nam jako szkole, uczniom. Ale jeżeli nie spróbuję, to się nie przekonam.

(...) to zależy od młodzieży, bo nie my [koordynatorzy] będziemy te projekty realizować.

Pojawiła się również odpowiedź, wskazująca, że oprócz chęci koordynatorów i uczniów, musi iść za tą decyzją wola dyrekcji szkół. Działania wolontariackie nie zawsze są doceniane przez kadrę dydaktyczną szkoły, która nastawiona jest w pierwszej kolejności na naukę, konkursy przedmiotowe czy olimpiady, a nie na działania społeczne swoich uczniów.

Więc tak cały czas praktycznie balansujemy na pograniczu – czy to robić, czy nie (...)”/K3

Zdecydowana większość uczniów chętnie weźmie ponownie udział w Akcji – 88,5 %, z czego 69,5 % jest zdecydowanie na tak. Potwierdzeniem tej deklaracji jest bardzo zbliżony odsetek odpowiedzi na pytanie o to, czy poleciliby swoim kolegom wzięcie udziału w Akcji.

Jak wzmocnić działania projektowe?

Respondenci byli pytani o to, co mogłoby ich zdaniem wzmocnić projekt i go bardziej uatrakcyjnić. Z odpowiedzi wybrzmiewa, że magnesem, który przyciąga i motywuje są wyjazdy zagraniczne lub spotkania w Polsce o charakterze integracyjno-szkoleniowym.

Na pewno spotkania z innymi osobami, szkołami, narodowościami. Tutaj może też jakieś spotkania dodatkowe, jakieś warsztaty./K3

Z przeprowadzonych rozmów wynika, że wyjazd do Niemiec odegrał dużą rolę – z jednej strony – z uwagi na swoją atrakcyjność - był motywatorem do działania. Z drugiej strony – okazał się bardzo istotny do zrozumienia idei Akcji BUMERANG. W kontekście tego, że w pierwszej edycji projektu wiele osób nie do końca znało założenia Akcji i je rozumiało, należy dołożyć starań, by w kolejnym roku klarowniej je przedstawiać i komunikować. Spotkania z niemieckimi uczestnikami Akcji „genialsozial” mogą być jednym z elementów poznawania zasad projektu.

W tym kontekście cenne jest podejmowanie tego typu działań o charakterze wspierającym działania projektowe. Z pewnością taki charakter miała wakacyjna wymiana międzynarodowa młodzieży, która odbyła się w sierpniu br. w Augustowie, gromadząc uczestników Akcji BUMERANG z Polski oraz młodzież z Niemiec. Młodzież oprócz zajęć integracyjnych oraz poznawania projektów z obu krajów, zaplanowała też realizację spontanicznej akcji w centrum Augustowa – rozdawania ciasteczek i darmowych uścisków („free hugs”) w połączeniu z przekazywaniem informacji o projekcie Akcja BUMERANG.

(Źródło: Akcja BUMERANG)

Warto szukać pomysłów na stworzenie podobnej platformy spotkania dorosłych koordynatorów Akcji BUMERANG z organizacjami z Niemiec, które zajmują się akcją „genialsozial” lub wolontariatem w szerokim rozumieniu tego słowa.

Innym zagadnieniem poruszonym w wywiadach był temat możliwości opracowania scenariusza zajęć lekcyjnych na podstawie doświadczeń Akcji. Większość koordynatorów jest pozytywnie nastawiona do tego pomysłu, w szczególności w kwestii poszerzania

horyzontów młodzieży na temat korzyści wynikających z wolontariatu. Jednocześnie niektórzy respondenci uznali, że doświadczenia Akcji są jeszcze zbyt małe i warto z tym poczekać.

3. Wnioski i rekomendacje.

Praca nad wnioskami i rekomendacjami była prowadzona w sposób partycypacyjny. W tym celu ewaluatorka spotkała się z Zespołem Projektowym i po przedstawieniu wyników badań w formule warsztatowej wypracowane były wspólnie rekomendacje na przyszłość. Zaletą takiego podejścia jest możliwość wygenerowania większej ilości pomysłów na zmiany, co byłoby znacznie trudniejsze, gdyby rekomendacje wypracowane zostały tylko przez jedną osobę. Wielość doświadczeń uczestników warsztatów, spojrzenie z różnych perspektyw, wiedza w zakresie możliwości realizacji działań w przyszłości sprzyja wypracowywaniu korzystnych rozwiązań, a jednocześnie pozwala na utożsamienie się z nimi.

Wnioski	Rekomendacje
Sukces Akcji w danej szkole/institucji oparty jest na liderze szkolnym.	1. Bardziej precyzyjna rekrutacja liderów szkolnych. 2. Wsparcie liderów szkolnych, np. poprzez szkolenia medialne, leaderskie itp. przed rozpoczęciem i w trakcie projektu. 3. Podtrzymywanie motywacji liderów szkolnych, np. poprzez wyjazd do Niemiec, stanowiący swoiste zobowiązanie do realizacji Akcji.
Istotna dla powodzenia Akcji jest pełna wiedza realizatorów na temat założeń i zasad projektu. Zauważonym problemem w I edycji projektu był również brak przepływu informacji/wymiany doświadczeń o wzajemnych działaniach projekcie.	1. Należy dokładnie zapoznać koordynatorów z założeniami Akcji BUMERANG, w tym poprzez przedstawienie rezultatów I edycji. 2. Warto rozważyć organizację spotkań dla koordynatorów np. w ramach spotkania Rady Projektowej na początku projektu w celu zapoznania się, podzielenia się kontaktami lub podczas wyjazdu studyjnego do Niemiec w ramach szkolenia dla koordynatorów i liderów szkolnych, gdzie np. przedstawiona będzie idea projektu, wypracowane będą zasady realizacji działań w poszczególnych szkołach.

	3. Warto rozważyć funkcjonowanie FORUM WYMIANY DOŚWIADCZEŃ między szkołami, by móc na bieżąco obserwować działania w ramach Akcji. Pewnym problemem, który może utrudniać organizowanie wspólnych dodatkowych spotkań, są liczne obowiązki zawodowe nauczycieli i dyrekcji szkół, o czym badani wspominali przy okazji pytań na temat Rady Projektowej. Planując taką formę działania, należy wziąć pod uwagę ograniczenia czasowe potencjalnych uczestników wynikające również z niekiedy dużych odległości od miejsca spotkań.
Do poprawnej realizacji działań niezbędne jest wsparcie liderów szkolnych przez koordynatorów. Nieodpowiednia postawa koordynatorów (brak zainteresowania działaniami wynikający z niewiedzy, braku motywacji lub przejęcie zadań należących do uczniów) może powodować trudności w realizacji działań lub prowadzić do niepowodzenia.	1. Niezbędne jest jasne określenie zadań koordynatorów i ich roli i zasad pracy z uczniami. Zakres zadań poszczególnych osób należy komunikować wszystkim wolontariuszom. 2. Konieczne jest motywowanie i podtrzymywanie motywacji koordynatorów, wspieranie ich przez organizatorów, np. poprzez obecność w mediach, pisemne podziękowania, utrzymywanie stałego kontaktu itp.
Zdaniem większości uczestników promocja podczas I edycji oraz zakres przekazywanych informacji były niewystarczające. Akcja BUMERANG jest słabo znana w społecznościach lokalnych. Wielu uczniów nie utożsamia działań, w których uczestniczy, z Akcją BUMERANG.	<i>Teraz dobrze byłoby, żeby to podsumowanie tej pierwszej Akcji gdzieś było nagłośnione i pokazane, że to wyszło./K5</i> 1. Kluczową kwestią ułatwiającą działania, w tym angażowanie uczniów oraz pozyskiwanie miejsc, gdzie można byłoby znaleźć zajęcia dla wolontariuszy jest szeroka promocja i informowanie uczestników i potencjalnie zainteresowanych odbiorców o Akcji. 2. Rekomendowana jest promocja w mediach regionalnych przez Stowarzyszenie ANAWOJ. 3. Zaleca się opracowanie informacji, np. w postaci folderów, filmów promocyjnych, mapy dobrych praktyk w wersji drukowanej oraz

	internetowej – Akcja BUMERANG krok po kroku – z przykładami zrealizowanych działań. Zaleca się spersonalizowanie informacji – 1/ dla uczniów, 2/ dla potencjalnych pracodawców, 3/dla szkół, 4/ dla rodziców/społeczności. 4. Warto w przyszłości przemyśleć stworzenie materiałów identyfikacyjnych dla uczestników Akcji (np. nalepek z logo, koszulek, czapecek itp.) 5. Warto w większym stopniu wykorzystać stronę internetową projektu, poprzez wzbogacenie jej funkcjonalności. 6. Udane spotkanie informacyjne jest jednym z kluczowych elementów sprzyjających zaangażowaniu uczniów, stąd też należy dołożyć starań, by bazując na rezultatach I edycji Akcji przygotować materiały informacyjne oraz liderów szkolnych do organizacji takich spotkań (np. prezentację lub film).
Jedną z ważniejszych kwestii dla powodzenia projektu jest znalezienie odpowiedniej liczby miejsc Akcji BUMERANG. Dla uczestników I edycji wiązało się to z największymi obawami.	1. Uczestnicy projektu oczekują od organizatorów większego wsparcia w zakresie pozyskania miejsc, gdzie można byłoby znaleźć zajęcia dla wolontariuszy w dniu Akcji. W tym celu można wykorzystać różnorodne sposoby promowania projektu np. wśród samorządów lokalnych, rodziców czy poprzez media. 2. Istotne jest opracowanie informacji dla instytucji i osób przyjmujących wolontariuszy o kwestiach prawnych, które się z tym wiążą (np. filmu, broszury itp.), w szczególności w kwestii ubezpieczenia i odpowiedzialności za wolontariuszy.
Dużą trudność sprawiały uczestnikom kwestie formalno-prawne, w	1. Postulowane jest uproszczenie dokumentacji projektowej oraz wcześniejsze

szczególności wypełnianie umów wolontariackich. Zdarzyły się sytuacje, że uczniowie nie dopełnili na czas formalności i nie wzięli udziału w Akcji.	zebranie umów wolontariackich (minimum 1 miesiąc przed terminem Akcji BUMERANG). 2. Można rozważyć zorganizowanie szkoleń z zakresu uzupełniania dokumentacji, np. w formie webinarium. 3. W celach organizacyjnych warto opracować system gromadzenia informacji na temat liczby podpisywanych umów (np. na www, poprzez sprawozdania liderów) w celu bieżącego monitoringu liczby zaangażowanych wolontariuszy.
Termin Akcji, mimo iż wybrany wspólnie, nie odpowiadał uczestnikom ze względu na to, że został wyznaczony na koniec roku szkolnego i kolidował z innymi pojawiającymi się w tym czasie aktywnościami.	W ramach prac Rady Projektowej należy rozważyć wcześniejszy termin Akcji, a także możliwość, by Akcja trwała więcej niż 1 dzień.
Etap wyłaniania pomysłów na działania jest bardzo istotny. To, co okazało się w projekcie szczególnie ważne, to demokratyzacja procesu wyłaniania i wyboru pomysłów na projekty. Dzięki temu uczniowie czuli się pełnoprawnymi uczestnikami, co wzmocniło ich motywację do zaangażowania się. Wyłanianie pomysłów na projekty w formie dyskusji sprawdziło się lepiej niż zbieranie pomysłów do urny.	1. Należy zachować i wzmocnić demokratyczność podczas wyłaniania i wyboru projektów. 2. By zapewnić, że realizowane będą projekty istotne dla społeczności (szkoły lub lokalnej) warto poszerzyć proces decydowania o element diagnostowania potrzeb szerszej grupy niż tylko uczestnicy projektu. Można np. rozpocząć od decyzji czy projekt będzie dedykowany dla szkoły czy dla społeczności. W dalszej kolejności warto przeanalizować potrzeby, np. poprzez ankietę wśród uczniów czy sondę w miejscowości. Dzięki temu osiągnie się również inny cel – szeroką promocję projektu. 3. Warto wspierać i preferować warsztatowe/bezpośrednie formy wyboru projektów przez uczniów, gdzie autorzy pomysłów podczas otwartego dla chętnych spotkania, przedstawiają swoje pomysły,

	dzięki czemu nabywają również dodatkowe umiejętności wystąpień publicznych.

4. Aneksy.

Ankieta

Drodzy Uczniowie!

Serdecznie prosimy o wypełnienie poniższej ankiety, zawierającej pytania na temat projektu „Akcja BUMERANG”. Zebranie Waszych opinii pozwoli nam na przeprowadzenie ewaluacji projektu oraz podniesienie jakości podobnych działań w przyszłości. Informujemy, że ankieta ma charakter anonimowy i poufny.

Dziękujemy!

Fundacja SocLab i Stowarzyszenie ANAWOJ

1. Skąd się dowiedziałeś/aś o projekcie Akcja BUMERANG? (Zaznacz jedną odpowiedź.)

- a) od nauczycieli/dyrekcji szkoły
- b) bezpośrednio od organizatorów (Stowarzyszenie ANAWOJ)
- c) od koleżanki/kolegi
- d) z innego źródła (jakiego?):.....

2. Co skłoniło Cię do uczestnictwa w Akcji BUMERANG?

(Proszę zaznaczyć **dwa** najważniejsze powody.)

- a) chęć zrobienia czegoś pożytecznego dla siebie
- b) chęć zrobienia czegoś pożytecznego dla innych
- c) chęć współpracy z kolegami/koleżankami
- d) chęć udziału w ciekawej, nowatorskiej Akcji
- e) chęć pomocy innym ludziom
- f) chęć uzyskania wiedzy o możliwościach realizacji własnych pomysłów działań społecznych, kulturalnych itp.
- g) Inne powody:.....

3. ....Zapoznaj się proszę z poszczególnymi etapami Akcji i spróbuj je ocenić:	Czy brałeś udział w następujących etapach? (Zaznacz odpowiedź):	Jak oceniasz stopień trudności tego etapu? (Zaznacz cyfrę, która najlepiej opisuje Twoją opinię.)
1) Organizacja spotkania informacyjnego w szkole.	TAK NIE (przejdź do następnego pytania w tabeli)	Bardzo trudny 1 2 3 4 5 Bardzo łatwy
2) Przygotowywanie pomysłów na projekty lokalne.	TAK NIE (przejdź do następnego pytania w tabeli)	Bardzo trudny 1 2 3 4 5 Bardzo łatwy
3) Wybór projektów do realizacji.	TAK NIE (przejdź do następnego pytania w tabeli)	Bardzo trudny 1 2 3 4 5 Bardzo łatwy
4) Wybór miejsc Akcji BUMERANG.	TAK NIE (przejdź do następnego pytania w tabeli)	Bardzo trudny 1 2 3 4 5 Bardzo łatwy
5) Promowanie Akcji BUMERANG w środowisku lokalnym.	TAK NIE (przejdź do następnego pytania w tabeli)	Bardzo trudny 1 2 3 4 5 Bardzo łatwy
6) Przeprowadzenie Akcji BUMERANG.	TAK NIE (przejdź do następnego pytania w tabeli)	Bardzo trudny 1 2 3 4 5 Bardzo łatwy

4. Jak ogólnie oceniasz uczestnictwo w projekcie? (Zakreśl jedną odpowiedź.)

Bardzo mi się nie podobało	1	2	3	4	5	Bardzo mi się podobało

5. Czy Twoim zdaniem projekt jest: (Zaznacz „X” we właściwej kratce.)	bardzo	przeciętnie	wcale
a) Atrakcyjny?			
b) Nowatorski?			
c) Przydatny?			

6. Jak oceniasz kontakt z organizatorami (Stowarzyszenie ANAWOJ)? (Zaznacz jedną odpowiedź.)

- a) zbyt częsty   b) zbyt rzadki   c) wystarczający   d) nie mam zdania

7. Czy informacje na temat Akcji BUMERANG uzyskiwane od organizatorów były:

- a) raczej wystarczające i wyczerpujące   b) raczej niewystarczające, dużo rzeczy było niejasnych
c) nie mam zdania

8. Co Twoim zdaniem można zrobić, aby realizacja Akcji BUMERANG była łatwiejsza? (Zaznacz dowolną liczbę odpowiedzi)

- a) szkolenia/warsztaty dla uczniów
b) więcej wsparcia od opiekuna w szkole/w miejscowości
c) więcej materiałów promocyjnych Akcji
d) więcej spotkań z organizatorami
e) otrzymywana pomoc była wystarczająca
f) inne pomysły: .....

9. Czy Twoim zdaniem:

- I. Działania projektowe związane z organizacją Akcji BUMERANG uczą przedsiębiorczości?

ZDECYDOWANIE NIE	1	2	3	4	5	ZDECYDOWANIE TAK

- II. Wybory projektów przez uczniów uczą podejmowania decyzji w grupie?

ZDECYDOWANIE NIE	1	2	3	4	5	ZDECYDOWANIE TAK

- III. Akcja BUMERANG jest znana uczniom w całej szkole?

ZDECYDOWANIE NIE	1	2	3	4	5	ZDECYDOWANIE TAK

- IV. Akcja BUMERANG jest znana w Twojej miejscowości poza szkołą?

ZDECYDOWANIE NIE	1	2	3	4	5	ZDECYDOWANIE TAK

- V. Dzięki Akcji BUMERANG masz realny wpływ na zmiany w swojej szkole/ najbliższym otoczeniu?

ZDECYDOWANIE NIE	1	2	3	4	5	ZDECYDOWANIE TAK

10. Czy udział w Akcji BUMERANG spowodował, że: (Zaznacz cyfrę odpowiadającą Twojej ocenie.)

a) Zdobyłeś/aś nową wiedzę, informacje o realizacji działań lokalnych?

ZDECYDOWANIE NIE	1	2	3	4	5	ZDECYDOWANIE TAK

b) Zdobyłeś/aś nowe umiejętności, które mogą być przydatne w przyszłości?

ZDECYDOWANIE NIE	1	2	3	4	5	ZDECYDOWANIE TAK

c) Mogły rozwijać się Twoje zainteresowania?

ZDECYDOWANIE NIE	1	2	3	4	5	ZDECYDOWANIE TAK

d) Wzrosło Twoje zainteresowanie tym, co się dzieje w szkole/najbliższym otoczeniu?

ZDECYDOWANIE NIE	1	2	3	4	5	ZDECYDOWANIE TAK

e) Wzrosła Twoja chęć do zaangażowania się w działania na rzecz swojej szkoły/najbliższego otoczenia?

ZDECYDOWANIE NIE	1	2	3	4	5	ZDECYDOWANIE TAK

11. Co według Ciebie było największą korzyścią jaką osiągnąłeś/aś uczestnicząc w Akcji?
(Zaznacz jedną odpowiedź.)

- a) zrobiłem/am coś pożytecznego dla innych
- b) nauczyłem/am się czegoś nowego
- c) spędziłem/am ciekawie czas z kolegami/koleżankami
- d) inne korzyści, jakie?.....

12. Co Ci się najbardziej podobało?

.....
.....

13. Co Twoim zdaniem warto byłoby zmienić, organizując kolejną Akcję?

.....
.....

14. Czy chciałabyś/chciałbyś, aby Akcja była organizowana w Twojej szkole w przyszłości?

ZDECYDOWANIE NIE	1	2	3	4	5	ZDECYDOWANIE TAK

15. Czy wzięłabyś/wziąłbyś udział w Akcji BUMERANG w przyszłości?

ZDECYDOWANIE NIE	1	2	3	4	5	ZDECYDOWANIE TAK

16. Czy poleciłabyś/poleciłbyś udział w Akcji swoim znajomym?

ZDECYDOWANIE NIE	1	2	3	4	5	ZDECYDOWANIE TAK

17. Czy w efekcie udziału w Akcji zamierzasz podjąć jakieś konkretne działania w swojej szkole/najbliższej okolicy w najbliższej przyszłości? (proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.)

TAK NIE

Proszę krótko uzasadnić swoją odpowiedź.

.....
.....

18. Czy uczestniczyłaś/eś w wyjeździe do Niemiec w ramach projektu?

- a) NIE- przejdź do pytania M.1.
- b) TAK – przejdź do pytania 19

19. Jak podobał Ci się wyjazd do Niemiec?

Bardzo mi się nie podobał	1	2	3	4	5	Bardzo mi się podobał

20. Jak oceniasz wyjazd pod następującymi względami?

- a) Program wyjazdu

NUDNY	1	2	3	4	5	CIEKAWY

- b) Organizacja wyjazdu

BARDZO ZŁA	1	2	3	4	5	BARDZO DOBRA

21. W jakim stopniu spotkanie w Niemczech poprawiło Twoje umiejętności językowe?

- a) w dużym stopniu
- b) w małym stopniu
- c) nie miało na nie wpływu

22. Jak oceniasz przydatność wyjazdu do Niemiec w Akcji BUMERANG?

W OGÓLE NIEPRZYDATNY	1	2	3	4	5	BARDZO PRZYDATNY

23. Czy utrzymujesz w dalszym ciągu kontakty z rówieśnikami z Niemiec?

- a) Tak
- b) Nie

24. Co Ci się najbardziej podobało podczas wyjazdu?

.....
.....

25. Co warto byłoby zmienić/dodać, organizując kolejny wyjazd?

.....
.....

Dane o osobie wypełniającej ankietę:

M.1. Płeć

- a) kobieta
- b) mężczyzna

M.2. Nazwa szkoły/miejscowość

- a) Zespół Szkół im. gen. Nikodem Sulika w Dąbrowie Białostockiej
- b) VII Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi w Suwałkach
- c) I Liceum Ogólnokształcące im. Marii Konopnickiej w Suwałkach
- d) Centrum Wolontariatu w Zambrowie
- e) Gimnazjum w Michałowie

Scenariusz wywiadu z koordynatorami/koordynatorkami lokalnymi

1. W jaki sposób Państwa szkoła znalazła się w projekcie? Skąd się dowiedziała o takiej możliwości?
2. Co Państwa zachęciło do uczestnictwa w projekcie?
3. Jak oceniają Państwo przebieg Akcji w swojej szkole?

Etapy:

Powstanie Rady Projektowej
Wyjazd młodzieży do Niemiec
Organizacja spotkania informacyjnego w szkole
Przygotowywanie pomysłów na projekty lokalne
Wybór projektów do realizacji
Wybór miejsc Akcji BUMERANG
Promowanie Akcji BUMERANG w środowisku lokalnym
Przeprowadzenie Akcji BUMERANG

Pytania pomocnicze:

Czy przyjęte działania odpowiadały Państwa oczekiwaniom?

Czy projekt miał wpływ na zwiększenie otwartości szkół na działania uczniowskie?

4. Który etap/ działanie przyniosło największą satysfakcję?

Pytania pomocnicze:

Co jest wg Państwa najważniejszym efektem projektu? Czy są Państwo zadowoleni z efektów?

Czy rezultaty mają szansę być trwałe?

Jak Państwo uważają, jako mieszkańcy miejscowości - jak odebrana została akcja młodzieży, ich wyjście ze szkoły?

5. Jakie korzyści odnieśli uczestnicy projektu?

Pytania pomocnicze:

Które działania w projekcie przyniosły szczególne korzyści? Dlaczego?

Co zdaniem Państwa najbardziej zyskali uczniowie uczestniczący w projekcie? Co mogą zyskać, jeśli jeszcze nie są widoczne efekty?

Czy zauważalne są w nich zmiany wiedzy, umiejętności, postaw?

Czy widzą Państwo możliwość, aby wykorzystać umiejętności pozyskane podczas Akcji BUMERANG na swoich lekcjach/ w swojej działalności społecznej?

Dla nauczycieli - Czy widzą Państwo możliwość połączenia tematu lekcji (wiedza teoretyczna) z uczestnictwem w Akcji (praktyczne wykorzystanie)? Jeśli tak, to w jakich tematach? Na jakich lekcjach?

Dla nauczycieli - Czy widzą Państwo możliwość stworzenia scenariusza lekcji opartego na doświadczeniach z Akcji lub przygotowującego do niej?

6. Który etap/ działanie sprawiło najwięcej trudności? Jakie problemy wystąpiły?

Pytania pomocnicze:

Czy w trakcie trwania projektu mieli Państwo jakieś obawy? Jakież?

Czy coś Państwa zaskoczyło na etapie działań?

Czy był moment, w którym chcieli Państwo zrezygnować? Z jakiego powodu?

Jaką trudność sprawiały dokumenty? [Czy czegoś Państwu zabrakło, coś jest zbędne? Co by ułatwiło w tym zakresie?]

7. Jak oceniają Państwo Stowarzyszenie ANAWOJ jako organizatora projektu na poszczególnych etapach?

Pytania pomocnicze:

Jak oceniają Państwo przepływ informacji oraz formy komunikacji między organizatorem a uczestnikami projektu? Jakie formy dominowały? Które z nich Państwu najbardziej odpowiadały?

Jak oceniają Państwo częstotliwość spotkań, ilość przekazywanych informacji, jej zakres oraz treść?

Co byście Państwo poprawili? Czego byście Państwo jeszcze potrzebowali?

8. Jaka jest Państwa ocena współpracy między partnerami w projekcie?

Pytania pomocnicze:

Jak oceniają Państwo podział zadań oraz odpowiedzialności między realizatorami działań? Za co byliście Państwo odpowiedzialni?

Czego brakowało Państwu we współpracy? Co Państwo byście poprawili?

Z czego są Państwo najbardziej zadowoleni we współpracy?

Jakie zadania i rolę widzą Państwo dla Rady Projektowej?

9. Jakich rekomendacji udzieliliby Państwo na przyszłość – do drugiej edycji Akcji BUMERANG?

Czy widzą Państwo możliwość zaangażowania do Akcji: istniejących kół zainteresowań/ innych grup/ większej liczby nauczycieli/ Rady Rodziców/władze lokalne? [Na jakich etapach? Jakie są korzyści, przeszkody, utrudnienia...?]

Co można byłoby zrobić w celu większej promocji projektu w Państwa szkole i społeczności? Jakie Państwo widzą realne i skuteczne jej formy? Jaką rolę mogą w tym odegrać spotkania dyrektorów szkół i samorządów z organizatorem (Stowarzyszenie ANAWOJ)? [Kto miałby je organizować?]

Co ułatwi zarządzanie projektem na poziomie szkoły? [Opiekun ze strony szkoły? Uczeń do kontaktu? Spotkania dla nauczycieli ze szkoły?]

Jakie inne działania mogą wzmocnić i poprawić działania projektowe? [szkolenia, warsztaty, inne?]

Czy widzą Państwo potrzebę spotkań nauczycieli z Polski i Niemiec i budowanie relacji na poziomie szkół?

10. Czy uważają Państwo, że warto realizować takie działania w przyszłości? Dlaczego?

11. Czy wezmą Państwo udział w drugiej edycji Akcji BUMERANG? Dlaczego?

SCENARIUSZ WYWIADU Z LIDERAMI/LIDERKAMI SZKOLNYMI

1. W jaki sposób znalazłeś się w projekcie? Co Cię do tego skłoniło/zachęciło?
2. Co Ci się najbardziej podobało?
*Który element projektu był dla Ciebie najbardziej cennym doświadczeniem?
Czego się nauczyłeś?*
3. Co sprawiało trudności? Na którym etapie Akcji?
*Organizacja spotkania informacyjnego w szkole
Przygotowywanie pomysłów na projekty lokalne
Wybór projektów do realizacji
Wybór miejsc Akcji BUMERANG
Promowanie Akcji BUMERANG w środowisku lokalnym
Przeprowadzenie Akcji BUMERANG*
4. Jak oceniasz kontakt i współpracę z organizatorami?
*Czy podczas trwania projektu uczniowie mieli zapewnione wsparcie ze strony organizatorów?
Które formy kontaktu były najbardziej pomocne? Które najmniej?
Co można Twoim zdaniem zrobić, by realizacja Akcji była łatwiejsza? W którym etapie potrzebowałbyś większej pomocy?*
5. Jak oceniasz wsparcie ze strony szkoły/dyrekcji/opiekunów?
Co byś zmienił? Czego oczekiwałbyś w przyszłości? Kto jeszcze mógłby pomóc w realizacji Akcji (władze lokalne, inne organizacje)?
6. Jak oceniasz dostępne narzędzia promocji (plakaty, ulotki, informacje w prasie, Facebook, strona www)? Czy zaglądasz na FB i stronę www? Co się najbardziej sprawdziło? Jak jeszcze można byłoby dotrzeć do mieszkańców z informacjami o Akcji?
7. Co Twoim zdaniem warto byłby zmienić organizując kolejną akcję?
8. Czy jesteś zainteresowany uczestnictwem w podobnych działaniach w przyszłości?
9. Czy udział w Akcji zachęcił Cię do podjęcia jakichś konkretnych działań w swojej szkole/najbliższej okolicy poza projektem?
10. Jeśli byłeś na wyjeździe w Niemczech, jeśli tak, jak Ci się podobał? Czy nauczyłeś się czegoś, co się przydało podczas realizacji projektu? Co to było?
Czy uważasz, że takie wyjazdy są potrzebne? Dlaczego? Widzisz potrzebę jakichś zmian w takich wyjazdach?
11. Jakie inne działania dla młodzieży mogłyby być zorganizowane w ramach projektu, by był on bardziej atrakcyjny?